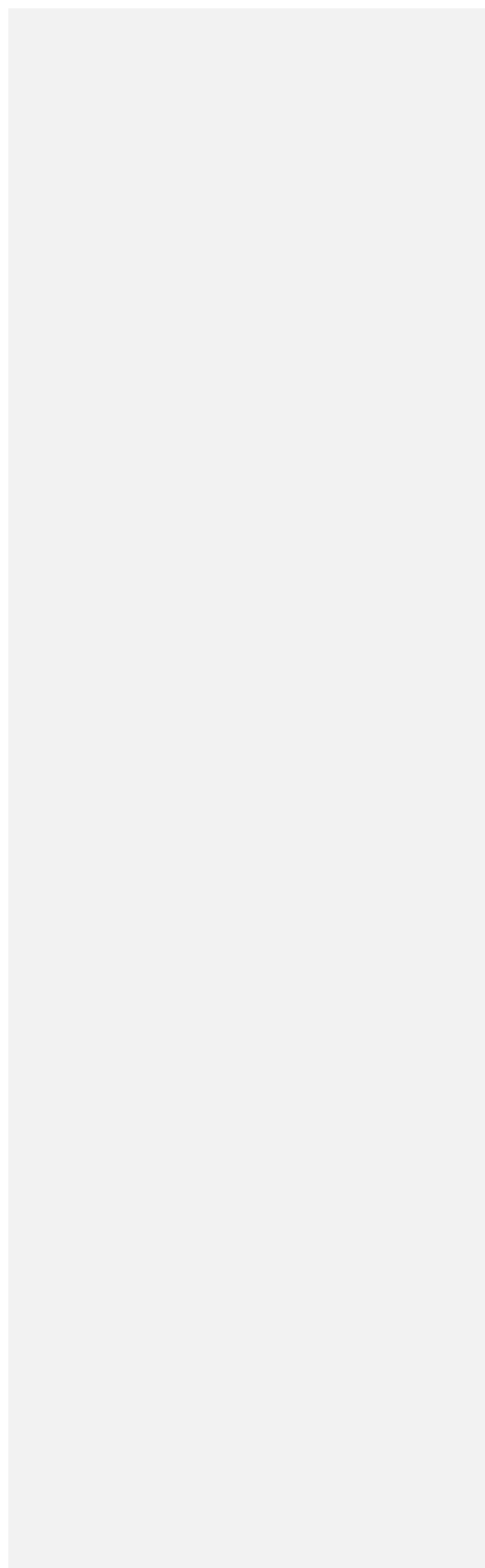

Diak

 LAMK
Lahden ammattikorkeakoulu
Lahti University of Applied Sciences

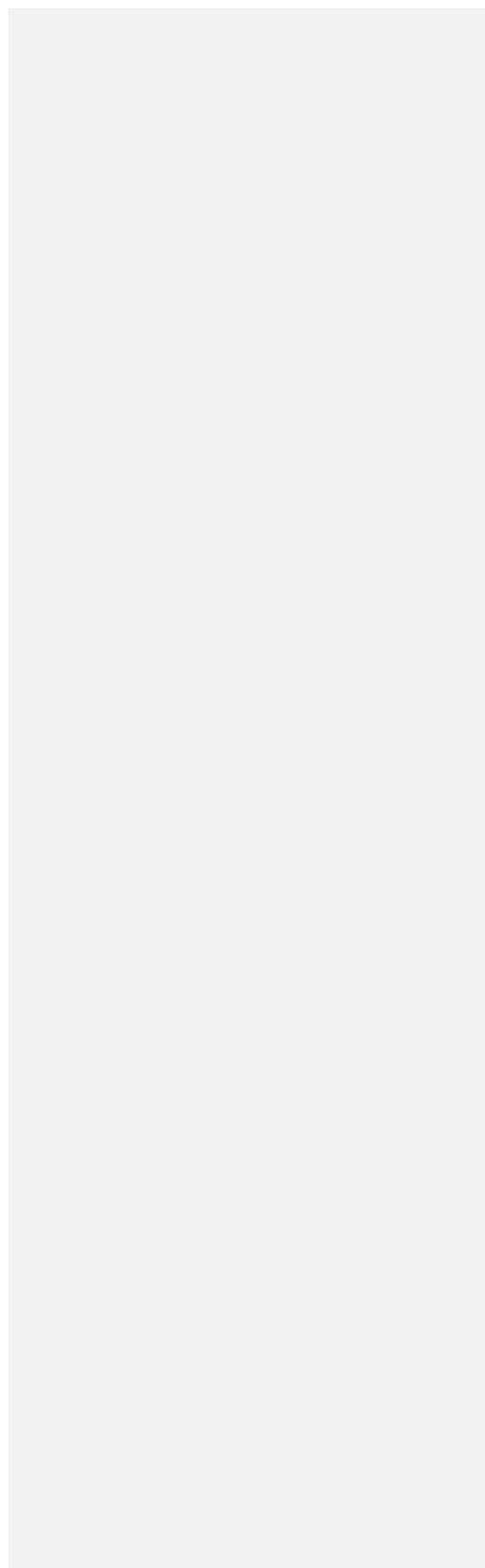

TOIMIJUUS KUNTOUTUKSEN TYÖVÄLINEENÄ

Kioskityön vaikutukset nuorisokodin nuoriin

Diak

 LAMK
Lahden ammattikorkeakoulu
Lahti University of Applied Sciences

Diak

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Sairaanhoitaja AMK sosiaali- ja
terveysala
syksy 2019
Janna Ruuskanen
DIAKONIA-
AMMATTIKORKEAKOULU
Sosionomi & Kirkon nuorisotyö AMK
Mila Pynttäre

Tiivistelmä

Tekijät	Julkaisun laji	Valmistumisaika
Ruuskanen, Janna	Opinnäytetyö, AMK	Syysy 2019
Pynttari, Mila	Sivumäärä	
	33	
Työn nimi		
Toimijuus kuntoutuksen työvälineenä Kioskityön vaikutukset nuorisokodin nuoriin		
Tutkinto		
Sairaanhoitaja (AMK), Sosionomi (AMK)		
Tiivistelmä		
Nuorten mielenterveys-, päihde- sekä syrjäytymisongelmat ovat lisääntyneet yhteiskunnassa huomattavasti. Samanaikaisesti mielenterveys- sekä kuntoutuspalvelut ovat ruuhkautuneet runsaasti. Nämä ilmiöt aiheuttavat merkittäviä kustannuksia yhteiskunnalle sekä lisäävät ihmisten henkistä kärsimystä. Mielenterveys-, päihde- sekä syrjäytymisongelmat saattavat lisätä myöhemässä elämänvaiheessa huonon elämänlaadun todennäköisyyttä. Näiden seurauksena, tehostetun hoidon tarve nuorilla on lisääntynyt. Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa Espoossa sijaitsevan nuorisokoti Tunkin käytössä olevaa kuntoutusmallina toimivaa kioskia. Kioski on tarkoitettu Tunkiin sijaishuoltoon sijoitetuille nuorille, joilla ilmenee päihde-, mielenterveys, käytös- ja sosiaalisia ongelmia. Opinnäytetyön tarkoituksena oli lisäksi kartoittaa kioskin kehityskohteita sekä tarkastella toiminnan kautta tapahtuvaa kuntoutusta. Koskien kioskin toimintaa opinnäytetyössä kuultiin kioskin ohjaajaa sekä nuorisokodin nuoria, jotka kertoivat heidän mielipiteitään sekä kokemuksiaan koskien kioskia. Tiedonkeruumenetelmänä opinnäytetyössä käytettiin teemahaastattelua. Teemahaastatteluun osallistui nuorisokoti Tunkin nuoria sekä heidän kanssaan työskennellyt ohjaajaa. Haastattelut järjestettiin yksilöhaastatteluina nuorisokodin erillisessä rauhallisessa tilassa. Haastatteluun osallistuminen oli vapaaehtoista. Haastatteluista saatua aineistoa vertailtiin aluksi keskenään, jonka jälkeen sitä vertailtiin vielä aiempiin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin. Haastattelu tuotti monia tuloksia. Haastattelun tulokset osoittivat esimerkiksi, että nuoret kokivat yhteisen tekemisen mielialaa kohottavana. Lisäksi kioskitoiminta toi nuorten arkeen rutiinia. Toiminnasta saadun positiivisen palautteen nuoret kokivat itsetuntoon vaikuttavana tekijänä, joka kannustaa sekä samalla kehittää kunkin nuoren toimintaa. Yhdessä tekemiseksi tekijäksi toiminnassa nousi yhteisöllisyys ja ystävien kanssa yhdessäolo ja tekeminen. Tarkemmin tarkasteltaessa nuoret huomasivat pidemmällä aikavälillä muutoksia omassa käytöksessään ja ajatusmaailmassaan. Ajatukset olivat muuttuneet positiivisemmiksi, jonka kautta jo pienelläkin aikavälillä häiriökäyttäytyminen oli arjessa vähentynyt. Nuoret sekä ohjaaja havaitsivat selvää kehitystä myös käytännön työskentelyssä ja kioskin asiakkaiden kohtaamisessa. Kioskitoiminta koettiin saatujen tulosten mukaan pääasiallisesti toimivaksi. Tutkimuksen aikana havaittiin kuitenkin joitakin kehityskohteita kioskimallin toiminnassa. Esimerkiksi jatkossa nuorille voitaisiin järjestää enemmän yhteistä ohjattua toimintaa, jonne nuoret voisivat kanavoida ylimääräisen energiansa, ja joka samalla tukisi nuorten positiivista kasvua, kehitystä sekä kuntoutusta.		
Asiasanat		
lastensuojelu, nuorisokoti, päihdekuntoutus, työkokeilu, työpajatoiminta, yhteisöllisyys		

Abstract

Author(s)	Type of publication	Published
Ruuskanen, Janna	Bachelor's thesis	Autumn 2019
Pynttäre, Mila	Number of pages	
	33	
Title of publication		
Participation as a rehabilitation tool The effects of kiosk model on the young in youth center		
Name of Degree		
Nursing, Bachelor of Social Services		
Abstract		
Mental health, substance abuse and social exclusion among young people have increased significantly in society, and mental health and rehabilitation services have become heavily congested. These phenomena result in significant costs for society as well as human suffering. These problems may increase the likelihood of poor quality of life in all its areas later in life. Therefore, a great need for enhanced care for young people exists. The aim of this thesis was to study the impact of the kiosk model used as a rehabilitation model in the Tunkki youth center of Espoo. Furthermore, to find out how to develop the model and consider rehabilitation through the model. The young placed in the foster care of Tunkki have undergone substance abuse and mental, behavioral and social problems. Thematic interviews were used as the data collection method. For the thesis, the instructor and the youth running the kiosk, their opinions and experiences were heard. The instructor who worked with the young were interviewed separately in individual interviews. Participation was voluntary. The collected material was first compared and then with the existing research on the topic. The interview yielded many results. The results showed, for example that the youth felt that working together raised their mood and was meaningful. The model brought routines into their everyday lives. Positive feedback affected their self-esteem by encouraging and developing each one's work methods and motivation. One of the most important factors in the model was communality and participating together with friends. Looking more closely, the young people noticed changes in their behavior and thoughts over time. Their thoughts had become more positive, leading to a reduction in disruptive behavior in everyday life, even in the short time period. The youth and the supervisor also noticed a clear improvement in the practical work and interaction with the customers. The kiosk model was perceived to be mostly in order and effective. However, some developments for the kiosk model were found during the research. For example, in the future, a shared guided activity could be added for the young to better channel the extra energy and to support their positive growth, development and rehabilitation.		
Keywords		
Child protection, youth home, drug rehabilitation, work trial, workshop model, Communality		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TOIMEKSIANTAJANA NUORISOKOTI TUNKKI.....	3
3	LASTENSUOJELUN NUORTEN HOIDON JA KUNTOOUTUKSEN KESKIÖSSÄ.....	4
3.1	Sosiaalityö.....	4
3.2	Lastensuojelu ja laitoshuolto.....	4
3.3	Moniammatillinen työ lastensuojelussa.....	6
3.4	Yhteisöllinen kasvatus ja yhteisöllisyys.....	7
4	KUNTOOUTUS NUORISOTYÖSSÄ.....	9
4.1	Päihteiden väärinkäyttö osana mielenterveysongelmia.....	9
4.2	Sosiaalisten tilanteiden pelko.....	10
4.3	Harrastaminen ja liikunta toimijuuden lähteenä.....	11
4.4	Työpajatoiminta.....	12
4.5	Riittävä elämänhallinta.....	13
5	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUKSET, TAVOITTEET SEKÄ TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	14
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	15
6.1	Tunkki-kioski.....	15
6.2	Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä.....	18
6.3	Aineistonkeruu.....	18
6.4	Teemahaastatteluiden toteutus.....	18
6.5	Sisällönanalyysi.....	19
7	TULOKSET.....	21
7.1	Työnteon kehitys.....	21
7.2	Nuorten kehitys kohtaamistilanteissa.....	22
7.3	Kioskitoiminnan merkitys mielialaan.....	22
7.4	Kioskin merkitys nuorten elämänhallinnassa ja käyttäytymisessä.....	23
7.5	Kehityksen kohteet kioskitoiminnassa.....	23
7.6	Johtopäätökset.....	24
8	POHDINTA.....	26
8.1	Tulosten vertailua aiempiin tutkimuksiin.....	26
8.2	Opinnäytetyön hyödynnettävyys.....	27
8.3	Luotettavuus ja eettisyys.....	27
	LÄHTEET.....	29

9	LIITTEET	33

1 JOHDANTO

Yhä useammin lapsilla ja nuorilla havaitaan mielenterveyshäiriöitä, kuten masennusta ja ahdistusta. Myös päihde- sekä syrjäytymisongelmat ovat yleistyneet. (YLE 2019; Twenge 2019.) Nämä ovat havaittavissa niin Suomessa kuin muissa länsimaissa (The Guardian 2018). Nuoret ovat alkaneet hakeutumaan yhä useammin sosiaalipalveluiden pariin. Nuoret hakeutuvat varsinkin mielenterveys- ja päihdepalveluihin, jonka seurauksena ne ovat alkaneet ruuhkautumaan. Tämän myötä sosiaalipalveluiden jonot ovat kasvaneet Suomessa jopa kolmeen kuukauteen vuoden 2019 aikana. Yli 100 000 nuorta tarvitsee kyseisiä palveluita vuosittaisella tasolla. Tehoton hoito aiheuttaa merkittäviä yhteiskunnallisia kustannuksia kuin myös henkistä kärsimystä. (YLE 2019.)

Mielenterveyshäiriöt ja päihdeongelmat ovat vahvasti yhteydessä mataliin palkkoihin, heikkoon koulutukseen sekä työttömyyteen. Myös päihdeongelmat ovat yleisempiä tähän ryhmään kuuluvilla nuorilla. Heikoin työllisyys- ja koulutusilanne on nuorilla, jotka ovat joutuneet sairaalahoitoon mielenterveysongelmien takia ennen 25 ikävuotta. Tämän lisäksi vain puolet apua tarvitsevista saavat sitä. (Hakulinen, Elovainio, Arffman, Lumme, Pirkola, Keskimäki & Böckerman 2019, 371-381.) Näistä syistä nuorten mielenterveyspalveluita sekä kuntoutusta on kehitettävä kohti laadukkaampaa arkielämää, koulutusta ja parempaa työllistymistä.

Erilaisia keinoja tehokkaaseen kuntoutukseen ovat esimerkiksi yhteisöllisen kasvatuksen malli, sekä erityisesti ryhmissä tapahtuva harrastaminen ja liikunta (Wang, Wang, Li & Zhou 2014, 10; Tucker, Javorski, Tracy & Beale 2013, 155-179). Eräs tärkeimmistä tekijöistä niin nuoren yleisen hyvinvoinnin kuin myös mielenterveys- ja päihdekuntoutuksen onnistumisen kannalta on vahva sosiaalinen tukiverkosto, jonka kautta nuoret saa tarvittavaa tukea ja voimavaroja elämänhallintaan (Ellonen 2008; Romakkaniemi, Lindh & Laitinen 2018). Hyväksi keinoksi on havaittu myös niin sanottu työpajatoiminta, jossa nuoret saavat kokemusta työnteosta (Koivisto 2010 49-52). Lastensuojelun ja laitoshuollon merkitys on edelliset seikat huomioon ottaen merkittävä Suomessa. Vuonna 2015 kaikista Suomen lapsista ja nuorista lähes 1,5 prosenttia oli sijoitettu kodin ulkopuolelle väliaikaisesti. (Kuoppala & Säkkinen 2015.)

Nuorisokoti Tunkki on lastensuojelun yksikkö, joka on erikoistunut päihdeongelmaisten nuorten kuntouttamiseen. Erityistä hoitoa tarvitsevilla nuorilla on suurempi riski syrjäytyä koulutuksesta sekä työelämästä. Tämän vuoksi nuorisokoti Tunkki halusi kehittää käyttöönsä tehokkaan työvälineen, joka tukisi nuorten kuntoutusta ja tasapainoista elämänhallintaa. Tämän myötä sijoitetuille nuorille voitaisiin luoda pohjaa koulutuksen sekä töiden saralle, joka tukisi heitä vielä sijoituksen jälkeenkin. Tunkkiin perustettiin keväällä 2019

kioski, jossa nuoret työskentelevät ohjatusti yhdessä. Opinnäytetyössä seurattiin ja havainnointiin nuoria käytännön toiminnassa. Lisäksi opinnäytetyössä toteutettiin haastatteluja, joissa nuoria ja mukana ollutta ohjaajaa haastateltiin kioskimallin toiminnasta. Näitä tuloksia tarkasteltiin ja vertailtiin tutkimustietoon. Tarkastelussa ilmenikin selkeitä tuloksia, joita opinnäytetyössä raportoidaan. Tulosten pohjalta Tunkilla on mahdollisuus kehittää kioskitoimintaa vastaamaan paremmin todennettuja tarpeita. Toiminnan pohjalta mahdollistuu lisäksi sen hyödynnettävyys myös muiden vastaavien palveluntarjoajien käyttöön.

2 TOIMEKSIANTAJA NUORISOKOTI TUNKKI

Kohdeorganisaatio, jolle opinnäytetyö tehtiin, on nuorisokoti Tunkki. Tunkki on yksityinen lastensuojelun yksikkö, jonka toiminta keskittyy Pohjois-Espooseen, samalle alueelle Rinnekoti-säätiön kanssa, joka tarjoaa laajoja kehitysvammapalveluita. Tunkki on kolme (3) yksikköinen lastensuojelun laitos, joka tarjoaa lastensuojelun sijaishuollon palveluita. Sijoitettuja nuoria Tunkissa on niin avohuollon sopimuksella, kiireellisen sijoituksen piirissä kuin huostaanotettuina. (Tunkkinuorisokoti 2019.)

Sijoitetuille nuorille laaditaan aina henkilökohtainen hoito- ja kasvatussuunnitelma, jossa huomioidaan jokaisen nuoren yksilöllinen kuntoutus, kasvatusta sekä hoito. Tunkissa on myös moniammatillinen työryhmä sekä -palveluverkosto, jolla turvataan nuorelle monipuolinen ammattiapu. Tunkin henkilöstörakenne syksyllä 2019 sisälsi 25 vakituista työntekijää eri ammattiryhmistä. Tunkissa toimivia ammattiryhmiä ovat sosionomi, sairaanhoitaja sekä psykiatrinen sairaanhoitaja, psykoterapeutti, toimintaterapeutti, nuoriso- ja vapaa-ajanohjaaja, lähihoitaja, fysioterapeutti sekä yhteisöpedagogi. (Tunkkinuorisokoti 2019.)

Tunkki on erikoistunut päihdenuorisotyöhön ja nuorisokodilla on käytössä päihdekuntoutusmalli, joka perustuu nuoren itseilmaisun tärkeyteen. Kuntoutuksen työmenetelminä Tunkissa korostuu erinäinen toiminta, harrastaminen, liikunta, musiikki sekä taiteellisuuden ja luovuuden toteuttaminen, jota Tunkki pyrkii kannustamaan ja mahdollistamaan nuorille. Tunkin nuorisotyön pääperiaatteita ovat nuoren arjen hallinta, luottamus, turvallisuuden sekä yhteisöllisyyden tunteet. Tunkin jokapäiväisessä hoito- ja kuntoutustyössä toteutetaan yhteisökasvatuksen mallia. Tavoitteena on turvata nuoren tasapainoinen ja hyvä kasvu sekä kehitys. (Tunkkinuorisokoti 2019.)

3 LASTENSUOJELUN NUORTEN HOIDON JA KUNTOUTUKSEN KESKIÖSSÄ

3.1 Sosiaalityö

Teppo Kröger (2014, 200-216) toteaa, että sosiaalityön määritelmä ei ole yksinkertainen, ja siitä on käyty paljon keskustelua kirjallisuudessa ja asiantuntijoiden keskuudessa. Tarkkaa rajausta tai määritelmää sosiaalityöstä tuskin voidaan antaa, kuten yleensäkin tilanne on sosiaalisten ja yhteiskunnallisten ilmiöiden määrittelyssä. Eri yhteiskunnissa, alueilla, aikakausina sekä kulttuureissa sosiaalityö ja sen toimintamuodot eroavat suurestikin toisistaan. IFSW eli International Federation of Social Workers on maailmanlaajuinen sosiaalityön ammattikuntien edustaja. Järjestö on yrittänyt löytää jonkinlaista yhteistä määritelmää, eli yleismaailmallisia yhdistäviä käytäntöjä ja ilmiöitä, jotka kuvaisivat sosiaalityötä kattavasti. Vuonna 2014 IFSW julkaisi määritelmän:

Sosiaalityö on käytäntöperusteinen ammatti ja akateeminen tiede, joka edistää sosiaalista muutosta ja kehitystä, sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä ihmisten voimaannuttamista ja vapauttamista

Sosiaalityöhön kuuluu toiminta, joka auttaa ihmisiä saavuttamaan heidän kaipaamansa yhteiskunnan tarjoamat palvelut sekä tuet. Poliittinen toiminta, jonka tavoitteena on muuttaa sosiaali- ja talouspolitiikkaa, lukeutuu myös sosiaalityöhön. (IFSW 2019.) Sosiaalityön, sen työvälineiden, työalueiden ja työympäristön sekä sosiaalityön moninaisuuden ja eriytymättömän luonteen vuoksi sosiaalityöntekijän täytyy toimia kokonaisvaltaisella työotteella. Tärkeää on työskennellä asiakkaan kanssa, ei asiakkaalle. Asiakkaan tilannetta täytyy tarkastella ja arvioida useista eri osa-alueista laaja-alaisesti. (IFSW 2019.) Esimerkiksi Engeströmin (2006, 13-16) mukaan sosiaalityöntekijä tuntee laajalti oman toimintalueen toimintatapoja, sekä on yhteistyössä sekä viranomaisverkostojen että asiakkaan omien sosiaalisten verkostojen kanssa. Tarpeellista on myös osata luoda kattava käsitys asiakkaan tilanteesta. Monesti sosiaalityön parissa työskentelevällä henkilöllä on myös hyvä tietämys ja kokemus oman organisaationsa toimintatavoista ja malleista, sekä syvällisempi tietämys organisaation asiakaskunnasta ja organisaation mahdollisesti erikoisalasta. (Engeström 2006, 13-16.)

3.2 Lastensuojelu ja laitoshuolto

Lastensuojelulla tarkoitetaan yleensä viranomaisen toimintaa, jossa tavoitteena on edistää lapsen kehitystä, hyvinvointia ja turvallista elinympäristöä. Ensisijaisesti kaikessa

lastensuojelussa tavoitteena on lapsen etu. Lastensuojelun täytyy tukea vanhempia, huoltajia sekä muita hoidosta ja kasvatuksesta vastuussa olevia osapuolia. Ongelmia yritetään ehkäistä niin lapsen kuin perheen näkökulmasta, ja niihin puututaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Huomiota täytyy kiinnittää ratkaisuisissa ainakin kehitykseen ja hyvinvointiin, oikeus saada läheisyyttä, koulutukseen ja turvalliseen ympäristöön niin fyysisesti kuin henkisesti sekä läheisiin ja jatkuviin ihmissuhteisiin esimerkiksi huoltajan kanssa. Näitä arvioitaessa lapsen etu laitetaan kaiken muun edelle. Arvioitaessa otetaan huomioon esimerkiksi ikä, kehitystaso sekä olosuhteet. (Finlex 2007.)

Laitoshoido

Laitoshoido tarkoittaa eritellyssä sosiaalihuollon yksikössä tapahtuvaa hoitoa, kuntouttavaa toimintaa, omatoimisuutta ja hyvinvoinnin edistämistä. Laitoshoidon yksiköitä ovat esimerkiksi nuorisokodit, lastenkodit, vanhainkodit, kehitysvammaisten laitokset sekä päihdehuollon laitokset. Laitoshoido sijoitetaan henkilöitä, jotka eivät muutoin saa tarvitsemaansa apua ja huolenpitoa kodissaan edes muita sosiaalipalveluja avuksi käyttäen. Laitoshoido ei ole ensisijainen vaihtoehto, vaan se otetaan käyttöön, mikäli riittäviä olosuhteita ei ole muutoin mahdollista järjestää. Tavoitteena ja vaatimuksena laitoshuollon yksiköille on järjestää kodinomainen, turvallinen ja muutoinkin mahdollisimman normaaleja olosuhteita mukaileva ympäristö, jossa asiakkailta on mahdollisuus yksityisyyteen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019.)

Huostaanotto

Huostaanotto tarkoittaa lastensuojelussa toimenpidettä, jossa lapsi tai nuori siirretään yhteiskunnan hoitoon vanhemmilta tai muulta huoltajalta. Suomessa huostaanotto voidaan suorittaa, mikäli sen kolme ehtoa täyttyvät. Ensimmäisessä ehdossa kodin olosuhteiden tulee vaarantaa nuoren terveys tai kehitys, tai nuoren oman toiminnan tai käytöksen tulee uhata hänen terveyttään. Toiseksi avohuollon täytyy olla riittämätön ratkaisu tilanteeseen. Tällä tarkoitetaan tilannetta, jossa avohuolto ei ole mahdollista tai se ei riitä turvaamaan nuoren hyvinvointia sekä kehitystä. Näiden lisäksi viranomaisen täytyy myös todeta huostaanoton olevan paras ratkaisu ja nuoren edun mukaista. (Finlex 2007.)

Huostaanotto jaetaan kahteen tyyppiin. Huostaanotto voi olla varsinainen huostaanotto, joka usein tarkoittaa nuoren pidempiaikaista sijoitusta pois kodista. Väliaikaiseen huostaanottoon taas liittyy usein kiireellinen turvaamistoimenpide eli sijoitus. Kiireellinen sijoitus tapahtuu, jos nuori on välittömässä vaarassa. Kiireellinen sijoitushuolto on hyvin voimakas puuttuminen henkilön ja tämän lähipiirin elämään ja yksityisyyteen, joten se on viimeinen vaihtoehto ja vaatii painavat syyt. Kiireellisen sijoituksen alkuperäinen päätös on voimassa 30 vuorokautta, josta sitä voidaan tiettyjen perusteiden täytyessä pidentää tai

se voi jatkua automaattisesti, mikäli lain määräämät kohdat täyttyvät. Huostaanotto päättyy nuoren täyttäessä 18 vuotta, mutta se voidaan lakkauttaa aiemminkin. 18 vuotiaalla on kuitenkin oikeus jälkihuoltoon siihen asti, kunnes hän täyttää 25 vuotta. (THL 2019.)

Jälkihuolto

Jälkihuollon tavoite on auttaa nuorta siirtymään sijaishuollosta itsenäiseen elämään. Jälkihuolto auttaa nuorta saamaan asumisen, opiskelut, työelämän ja muut osa-alueet kuntoon. Välineinä käytetään kaikkia tarvittavia sosiaalipalveluita ja terveydenhuoltopalveluita, jotka katsotaan tarpeellisiksi yksilön tarpeiden perusteella. Sosiaalityöntekijä rakentaa nuorelle mahdollisimman tukevan palvelukokonaisuuden, josta kirjataan jälkihuoltosuunnitelma. Suunnitelmaa ja sen toteutumista tarkastetaan säännöllisesti ja tarvittaessa muokataan, jotta tavoite nuoren itsenäistymisestä sujuvaan aikuiselämään toteutuu. (THL 2019.)

3.3 Moniammatillinen työ lastensuojelussa

Moniammatillinen työ tarkoittaa yhteistyötä, johon osallistuu monen eri alan ammattilaisia tai henkilöitä, joilla on moniammatillinen koulutus ja työkokemus. Näin muodostuu ryhmä, jossa on monen eri alan asiantuntijoita ja taitajia. Moniammatillista työryhmää tarvitaan, kun päämääränä on asia, jonka tavoitteeseen ei yksi ihminen tai vain yhtä osaamista omaava ryhmä voi päästä. Sujuva ja toimiva yhteistyö ei synny itsestään, vaan moniammatillista yhteistyötä työryhmän täytyy aktiivisesti kehittää. Tämä vaatii avointa, luottamuksellista ilmapiiriä ja hyvää vuorovaikutusosaamista, sekä muiden jäsenten ja heidän osaamisalansa hyväksyntää. (Katajamäki 2012, 25-28.)

Sosiaali- ja terveysala on yksi niistä aloista, joissa moniammatillista työtä tarvitaan laajasti. Samalla moniammatillinen toiminta toimii yhtenä alan olemassaolon edellytyksenä. Sosiaali- ja terveysalalla asiakkaan hoito on usein hyvin kokonaisvaltaista, sillä ihminen ja hänen fyysinen ja psykologinen terveys harvoin esiintyy tyhjiössä. (Rekola, Isoherranen & Koponen 2005, 16-21.) Varsinkin mentäessä mielenterveys- ja päihdehuoltopuolelle, täytyy ottaa huomioon asiakkaan kokonaisvaltainen tilanne, joka kattaa niin terveydentilanteen kuin elämäntilanteen. Lastensuojelussa on sama asia, sillä suunniteltaessa tehokasta hoitoa ja kuntoutusta lapselle täytyy tietää lapsen koko elämäntilanne, esimerkiksi perhesuhteet, käyttäytymishistoria, mahdolliset sairaudet ja mielenterveyshäiriöt sekä päihteiden käyttö. (Luodes 2007, 23-34.) Myös Tunkissa on käytössä moniammatillinen työryhmä. Lapsia ja nuoria tulee hyvin erilaisista lähtökohdista ja he tarvitsevat monen eri erityisalan apua samanaikaisesti, kuten mielenterveysalan, päihdehuollon tai lääkärin palveluja. Yhdessä eri alojen asiantuntijat pystyvät laatimaan parhaan mahdollisen hoitosuunnitelman nuorta varten, ja myös seuraamaan nuoren kuntoa ja kehitystä.

3.4 Yhteisöllinen kasvatus ja yhteisöllisyys

Yhteisöllinen kasvatus tarkoittaa perinteisesti sitä, että lapsen ja nuoren kasvatukseen ja huolehtimiseen osallistuu mahdollisimman laaja lähipiiri. Lapsen tai nuoren pääasiallisten huoltajien lisäksi mukana kulkevat sisarukset, sukulaiset, ystävät, lastenhoitajat ja opettajat. Anna Rotkirch (2014, 14-18) määrittelee perheen käsitettä laajemmin puhuessaan yhteisöllisestä kasvatuksesta. Rotkirchin (2014, 14-18) mukaan perhe ei rajoitu vain kotitaloudessa samassa talossa asuviin, vaan siihen sisältyy muualla asuvia sukulaisia ja ystäviä, jopa lemmikkieläimiä.

Tunkissa toteutettavassa päihdekuntoutuksessa yhteisökasvatus tarkoittaa metodia, jonka pääperiaatteena on asiakaslähtöisyys. Yhteisökasvatuksessa kaikki yhteisön jäsenet ovat samanvertaisia ja vastakkainasettelua henkilökunnan ja nuorten välillä ei pitäisi juuri olla. Nuoria kuullaan ja heidät otetaan osaksi omaa kuntoutustaan. Tällöin vastuu, velvollisuudet ja osallisuus on jaettu yhteisön kesken tasan (VAKry 2019).

Yhteisöllisyys on yksinkertaisesti kokonaisuus, jonka muodostaa ihmisten väliset sosiaaliset suhteet. Sitä leimaavat läheisyys, luottamus, osallistuminen ja sitoutuminen. Yhteisöllisyys ja yhteisö ovat elintärkeitä rakenteita ihmiselle ja ihmiskunnan olemassaololle. Ihminen on pohjimmiltaan hyvin sosiaalinen eläin, joka tarvitsee sosiaalisia suhteita. (Aro 2011, 35-43.)

Vaikka yhteisöllisyys on yhtä vanha kuin ihmiskunnan olemassaolo, on sen merkitys ihmisen hyvinvoinnin ja elämänhallinnan kannalta ymmärretty paremmin vasta viime vuosikymmeninä. Yhteisöön kuuluminen antaa motivaatiota, henkistä turvallisuuden tunnetta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteisöllisyys antaa sosiaalista tukea, ja ehkäisee syrjäytymästä. (Ahola, Galli & Ikonen 2009, 60-65; Himmelmä 2012, 25-28.)

Esimerkiksi koululuokka, jossa osallisina ovat oppilaat, opettajat, oppilaiden vanhemmat ja mahdollisesti muut henkilöt, huomataan tällaisessa yhteisössä nopeasti, jos jollakin jäsenellä on ongelmia. Kun taas verrataan itsenäiseen opiskeluun, jossa kunkin velvollisuus on suorittaa opinnot ajallaan, tällöin oppilaat eivät välttämättä edes tapaa toisiaan. Syrjäytymisen riski kasvaa heti, kun oppilas voi niin sanotusti tippua pois opinnoista kenenkään sitä huomaamatta. Yhteisöjä ovat kaikki sosiaaliset ryhmät, kuten esimerkiksi työyhteisöt, kouluyhteisöt ja harrastusseurat. Mikäli henkilö on vaarassa syrjäytyä tai elämänhallinta ei ole riittävää ja erilaisia ongelmia kasaantuu, voi yhteisöllisyydestä olla suuri apu kuntoutuksesta. (Himmelmä 2012, 11-19.) Parhaimmillaan esimerkiksi juuri yhteiskunnan niin sanotuille "väliinputoaja"-nuorille juuri laitoshuolto voi tuoda mukanaan uuden, parantavan

yhteisön, joka antaa motivaatiota ja niin konkreettisia kuin henkisiäkin voimavaroja ja resursseja oman elämän hallintaan (Riihimäki & Ronkainen 2010, 6-8).

4 KUNTOUTUS NUORISOTYÖSSÄ

4.1 Päihteiden väärinkäyttö osana mielenterveysongelmia

Päihdehuollon tavoitteena on ehkäistä ja pienentää päihteiden ongelmakäytöstä johtuvia sosiaalisia, terveydellisiä ja yhteiskunnallisia haittoja. Tarkoituksena on myös edistää niin käyttäjän, kuin hänen lähipiirinsäkin toimintakykyä, turvallisuutta ja arkielämässä pärjäämistä. Päihdehuoltoa säätelee sosiaalihuoltolaki ja päihdehuoltolaki. Palveluja tarjoaa niin yleiset sosiaalipalvelut ja terveyspalvelut, mutta päihderiippuvaisia varten on myös päihdehuoltoon erikoistuneita yksiköitä. Päihdehuolto toteutetaan kokonaisvaltaisesti eli siihen sisältyy toimeentuloon, asumiseen, työntekoon, sosiaalisiin suhteisiin ja muihin elämän osa-alueisiin liittyvät toiminnot. Esimerkiksi mielenterveystyö kulkee monesti käsi kädessä päihdetyön kanssa, Yleensä päihdehuolto toteutetaan avohuollossa tapahtuvana tukitoimintana, ja siihen kuuluu ohjausta ja neuvontaa niin käyttäjälle kuin hänen lähipiirillensä. Lisäksi avuhuolto sisältää muita sosiaalipalveluita, joilla voidaan tukea ja auttaa päihdeongelmaista henkilöä. (Minilex 2016.)

Päihteiden käyttö sekä niiden ongelmakäyttö linkittyy vahvasti mielenterveysongelmiin. Tämän seurauksen on muodostunut käsite itselääkitseminen, joka tarkoittaa henkilön päihteidenkäyttöä, jolla yritetään hallita jopa täysin henkilön itse tiedostamatta esimerkiksi ahdistusta ja masennusta. (Robinson, Sareen, Cox & Bolton 2011, 800-807.) Esimerkiksi ahdistuneisuushäiriöissä, kuten sosiaalisessa ahdistuksessa, yksilön elämänlaatu heikkenee äärimmäisen paljon, ja ahdistusta vähentävien päihteiden käyttö on yleistä. Esimerkiksi alkoholi ja rauhoittavat lääkkeet ovat yleisiä väärinkäytön kohteita ahdistuneisuushäiriöstä kärsivillä henkilöillä. (Robinson ym. 2011, 800-807.) Tutkimuksissa on myös havaittu, että masentuneilla henkilöillä esiintyy runsaammin päihteiden käyttöä (Conner, Pinquart & Gamble 2009, 127-137). Traumaattinen kokemus, erityisesti lapsena koettu trauma, lisää myös puolestaan riskiä päihdeongelmiin myöhemmin elämässä (Khoury, Tang, Bradley, Cubells & Ressler 2010, 1077-1086).

Myös esimerkiksi ADHD lisää päihteiden riskikäyttöä ja muutakin riskikäyttäytymistä huomattavasti tavalliseen väestöön verrattuna. Tämä johtuu siitä, että häiriöstä kärsivällä on heikentynyt kyky saada riittävästi stimulaatiota ja ärsykeitä normaalista arjesta. On huomattava, että vaikka päihteet voivat auttaa varsin tehokkaasti oireisiin hetkellisesti, niiden käyttö usein johtaa useampiin ongelmiin pidemmällä aikavälillä. Päihteet itsessään voivat aiheuttaa erilaisia mielenterveydellisiä oireita kuten ahdistusta tai masennusta, ja niihin voi liittyä taloudellisia, sosiaalisia sekä laillisia ongelmia. (Robinson ym. 2011, 800-807; Wilens 2004, 38-45.)

Päihdehuollon onkin tärkeää keskittyä hoitamaan päihteiden käytön taustalla piileviä syitä, kuten lapsuuden traumaa tai ahdistuneisuutta. Esimerkiksi erilaiset terapiamuodot ja oikea lääkitys yhdessä ovat usein tehokkaita apuja oireiden hallintaan. (Walkup 2008.)

4.2 Sosiaalisten tilanteiden pelko

Sosiaalisten tilanteiden pelko, eli sosiaalinen ahdistuneisuushäiriö tai sosiaalinen fobia, kuuluu pelko-oireisten ahdistuneisuushäiriöiden luokkaan psykiatrian piirissä. Sosiaalisten tilanteiden pelko tarkoittaa käytännössä pelko-, stressi- tai ahdistustiloja, joita nuori kokee erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oireet ilmenevät henkilöllä usein juuri tietyn tyyppisissä tilanteissa tai niitä ajatellessa, kuten esimerkiksi luokkahuoneessa oleminen tai kaupassa asiointi. Tarkkaa rajaa normaalin jännityksen ja ahdistuneisuushäiriön välillä ei ole, mutta voidaan sanoa kyseessä olevan psykiatrinen häiriö, mikäli oireet alkavat estää ja häiritä normaalia elämää ja arkitilanteita huomattavasti. Oireet määritellään sosiaalisten tilanteiden peloksi vasta, kun henkilö ei selviydy tai usko selviytyvänsä jokapäiväisestä elämästä. Henkilö saattaa esimerkiksi joutua jättämään koulun tai työn kesken, eristäytyä sosiaalisista tilanteista, esimerkiksi ystävistään ja jopa kaupassa käynti voi olla haastavaa. (Duodecim Terveyskirjasto 2018.)

Häiriölle on tyypillistä, että ahdistus herää tilanteissa, joissa ei ole mitään oikeaa vaaraa, vaan kehon stressireaktio on turha ja ylimitoitettu. Yleensä kyseessä voi olla pelko itsensä nolaamisesta, erityisen tarkkailun kohteeksi joutumisesta tai pilkatuksi tulemisesta. Monesti vaivasta kärsivillä nousee tällaiseen tilanteeseen joutuessaan jonkinlaisia oireita jännittämistä, kuten hikoilua, vapinaa, punastumista, äänen värinää tai heikotusta. Tällöin myös oireiden ilmeneminen alkaa hermostuttaa ja jännittää, jolloin pinnalle nousee ajatus, että muut huomaavat jännittämisen ja sen aiheuttamat oireet, joka puolestaan aiheuttaa jännittymisen lisääntymisen. Kyseessä on siis tietynlainen noidankehä. (Duodecim Terveyskirjasto 2018.)

Sosiaalisten tilanteiden pelko on nykyisin melko yleistä, ja se aiheuttaa suuria ongelmia ja kustannuksia niin yksilön kuin yhteiskunnankin tasolla, sillä se on usein krooninen ja toimintakykyä huomattavasti alentava sairaus. Sairauden esiintyvyyttä on arvioitu ja tutkittu laajalti epidemiologisissa tutkimuksissa useissa eri maissa käyttäen DSM-III diagnostisia kriteereitä. Tutkimusten seurauksena on selvinnyt, että noin 1.5-5 % väestöstä kärsii sosiaalisten tilanteiden pelosta jossain vaiheessa elämää. Oireita alkaa esiintyä usein nuoruudessa, harvemmin vasta aikuisiällä, mutta yleensä ongelmia ilmenee jossain vaiheessa kriisitilanteen tai muun suuren elämänmuutoksen yhteydessä, esimerkiksi eron, muuton tai läheisen kuoleman jälkeen. (Lönngqvist, Heinälä & Kimmo 2001, 392-452.)

Huomattavaa on, että ongelmaan liittyy usein muitakin psykiatrisia sairauksia ja ilmiöitä, kuten masennusta ja päihdeongelmia, sillä niin sanotusti itselääkitseminen on yleistä kaikissa ahdistuneisuushäiriöissä. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilö tiedostamattaan on taipuvainen käyttämään päihteitä, jotka esimerkiksi vähentävät ahdistusta tai lisäävät sosiaalisuutta, ja näin hetkellisesti helpottavat oireita. Päihteiden käyttö kuitenkin helposti aiheuttaa pidemmällä aikavälillä lisää ongelmia, ja terapia yhdistettynä lääkärin määräämiin lääkkeisiin on tehokkaampi ja turvallisempi vaihtoehto. (Lönqvist ym. 2001, 392-452.)

Nuorisokoti Tunkkiin sijoitettavat nuoret ovat pääasiassa päihdenuoria, joilla myös osalla ilmenee riippuvuuksia ja itselääkitsemistä. Esimerkiksi sosiaalisten tilanteiden pelko ja muu ahdistuneisuus- ja mielenterveyshäiriöt saattavat aiheuttaa nuorilla itselääkitsemistä (Robinson ym. 2011, 800-807).

Sosiaalisten tilanteiden pelkoa on mahdollista myös ennaltaehkäistä ja itse hoitaa, kun tilanteet ja niiden problematiikan on itse tunnistanut ja tunnustanut. Niin sanottu oman mukavuusalueen ulkopuolelle asettuminen auttaa sekä lievittää tilanteiden pelkoa asteittain, kun henkilö alkaa kohtaamaan niitä. (Lääkärikirja Duodecim 2018.) Tunkin kioskitoiminnassa on myös kyse juuri tästä. Nuoret opettelevat työelämän taitoja ja kohtaavat samalla sosiaalisia tilanteita, joissa sosiaalista kanssakäymistä tulee harjoiteltua. Nuoret kohtaavat asiakaspalvelutyössä erilaisia ihmisiä ja tilanteita, joita hoitamalla jännitys laukeaa ja kohtaamiset helpottuvat. Myös tutun ihmisen, esimerkiksi ystävän läsnäolo, tuo tukea ja lievitystä tilanteisiin (Duodecim 2018). Sosiaalisten tilanteiden pelkoon on tärkeää puuttua jo varhaisessa vaiheessa, sillä pahimmillaan se voi rasittaa siitä kärsivää henkilöä tämän koko loppuelämän, jonka seurauksena problematiikka heijastuu kaikille elämän osa-alueille niin työelämään, ihmissuhteisiin kuin fyysiseen ja psyykkiseenkin hyvinvointiin (Suomen mielenterveysseura 2019).

4.3 Harrastaminen ja liikunta toimijuuden lähteenä

Tunkki käyttää nuorten kuntoutukseen harrastamisen ja liikunnan metodia. Jonka tarkoituksena on parantaa elämänhallintaa, sosiaalisia taitoja, vertaistukea ja vähentää ongelmakäyttäytymistä. Varsinkin ryhmissä tapahtuva liikunnan harrastaminen ja muut harrastukset ovat tehokkaita tapoja saavuttaa nämä tavoitteet.

Liikunta on havaittu tehokkaaksi ja tärkeäksi terapiamuodoksi niin mielenterveys- kuin päihdekuntoutuksessakin. Se auttaa muun muassa vähentämään ongelmakäyttäytymistä lapsilla ja nuorilla. Sen lisäksi säännöllinen liikunta ja liikuntaterapia vähentävät ongelmallista päihteiden käyttöä ja parantavat mielialaa. Se myös vähentää esimerkiksi masennusoireita, ahdistusoireita sekä impulsiivista käyttäytymistä. (Zschucke, Heinz & Ströhle 2012,

2-3; Wang ym. 2014, 10; Tucker 2013, 155-179.) Nuoret saavat liikunnan avulla purkaa ylimääräistä energiaa mielekkääseen tekemiseen, jolloin ajatukset esimerkiksi päihteiden käytöstä ohjautuvat kuntouttavampaan suuntaan.

Samoin yhdessä tekeminen ja harrastaminen auttavat arjen hallinnassa, parantavat sosiaalista tukiverkostoa ja auttavat pitäytymään terveellisissä ja hyödyllisissä arkirutiineissa. Ryhmissä harrastaminen myös parantaa sosiaalisia taitoja. (Horghagen, Fostvedt & Alsaker, 2014, 145-152.) Tunkin kioskikokeilu on hyvä esimerkki yhteisestä ryhmässä tehtävästä harrastamisesta, ja siksi sen koettiin hyödyttävän nuoria suuresti.

4.4 Työpajatoiminta

Tunkin kioskikokeilu pohjautuu osittain Suomessa 1980-luvulla alkaneeseen työpajatoimintaan ja sen malliin. Vaikka kioski ei suoranaisesti kouluta mihinkään tiettyyn ammattiin, se pyrkii antamaan valmiuksia parempaan elämänhallintaan, sosiaalisiin taitoihin, arkirutiineihin sekä motivoimaan nuoria. Nämä taidot ja valmiudet auttavat tulevaisuudessa monilla elämän osa-alueilla, kuten työnhaussa tai koulutukseen hakemisessa (Koivisto 2010, 49-52).

Alun perin pajatoiminta suunniteltiin työttömille ja ilman ammatillista koulutusta oleville nuorille, jotka olivat vaarassa syrjäytyä. Toiminta oli alussa hyvin epäorganisoitua ja se ei meinannut löytää selkeää paikkaa sosiaali- ja työvoimapolitiisessa sekamelskassa. Kuitenkin työpajoja on nykyisin Suomessa noin 200-300, ja ne ovat merkittävä palvelujärjestelmä. Niiden tarkoituksena on antaa työttömille ja syrjäytymisvaarassa oleville mahdollisuus kokeilla erilaisia aloja, tutustuttaa työhön sekä kannustaa hakemaan koulutusta tai työtä- Tämän lisäksi pajatoiminta parantaa edellä mainitusti elämänhallintaa ja muita taitoja, jotka varsinkin työttömiä ja syrjäytymisvaarassa olevia nuoria auttavat. (Koivisto 2010, 15-17.)

Vuonna 2015 työpajatoimintaan osallistui noin 25 000 henkilöä, joista alle 29-vuotiaita oli vajaa 15 000. Koulutukseen, työhön tai muuhun tarpeen mukaiseen palveluun työpajatoiminnan kautta sijoittui noin 75 % osallistujista, eli 25 % jäi työttömiksi. (Bamming & Hilpinen 2016, 10-12.) Kolme neljäsosaa on hyvä saavutus ja puhuu työpajatoiminnan hyötyjen puolesta.

Vaikka työpajoja on monia erilaisia, pääpiirteet ovat pysyneet melko samoina kaikissa pajatoiminnossa jo alkuajoista lähtien. Toiminnassa kannustetaan erilaisten ihmisten kohtaamiseen, sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä painotetaan irrottautumista tietyistä leimoista, luokittelusta ja syrjimisestä, huolimatta ihmisten taustoista. Jokaiselle pyritään antamaan mahdollisuus ja tilaisuus tehdä järkevää, motivoivaa ja mielekästä tekemistä.

Periaatteet toiminnassa ovat samat kaikkialla, mutta käytännön erot ja toimintatavat pajojen välillä voivat olla suuria ja ne muovautuvat tilanteiden ja asiakkaiden mukaan. (Hassinen 2007.)

Huomattavaa on, että nykyisin yhä useammin pajoille tulevia nuoria yhdistää moniongelmaisuus, ja nuoret sekä heidän tilanteensa ovat haasteellisempia kuin ennen. Päihdeongelmat ovat selvästi eräs pinnalle noussut tekijä, jotka ovat yleistyneet tällä ikäryhmällä. (Koivisto 2010, 17-18.) Tunkin kioskin toimintaan osallistuvat nuoret ovat monin tavoin samankaltaisissa tilanteissa kuin Suomen pajatoiminnan nuoret ylipäänsä, ja he jakavat monia samoja ongelmia.

4.5 Riittävä elämäntilanne

Elämäntilanne tarkoittaa henkilön kykyä ja uskoa pystyä vaikuttamaan elämäänsä ja siihen sisältyviin asioihin, ja muuttamaan niitä suotuisammiksi. Henkilö pyrkii muuttamaan varsinkin kuormittavia ja ylitse pääsemättömiä konkreettisia asioita niin, että hän pärjää elämässä ja selviää arjesta. Pystyäkseen hallita elämäänsä, on ihmisen tiedettävä ainakin perusasiat siitä, mitä hän haluaa elämältä, mitä tavoitteita hän haluaa saavuttaa ja kuinka nämä ovat saavutettavissa. (Keltikangas-Järvinen 2008, 32-41.) Kun ihmisellä on riittävät elämäntilantataidot, tuntee hän omaavansa otteen elämästä ja olevansa siinä tukevasti ja turvallisesti kiinni. Tällöin on helpompi asettaa tavoitteita sekä toimia niin, että tavoitteet tulisi saavutettua. Jos ihminen ei koe omaavansa riittävää elämäntilannetta, pienetkin haasteet tai vastoinkäymiset voivat tuntua ahdistavilta ja suistaa arjen raiteiltaan tavallista herkemmin. (Keltikangas-Järvinen 2008, 32-41.)

Elämäntilanne on käsitteenä todella laaja, ja siihen vaikuttaa käytännössä kaikki elämän osa-alueet ja ihmisen historia aina syntymästä saakka. Se vaihtelee pitkin elämän eri vaiheita, ja sitä voi itse harjoittaa monin eri tavoin. Oma persoonallisuus, elämäntilanteet, synnynnäiset ominaisuudet, lapsena ja nuorena saatu hoiva, ihmissuhteet, sosiaaliset seikat, ympäristö ja turvallisuuden tunne ja tukiverkosto vaikuttavat kaikki suuresti elämäntilanteeseen ja sen tunteeseen. (Mäkiranta 2008, 15-28.)

Vaikka elämäntilanteeseen voi paljon vaikuttaa itse, eli oma niin sanottu sisäinen elämäntilanne on kunnossa, on silti paljon asioita, joihin ei juurikaan itse voi vaikuttaa. Näitä voivat olla esimerkiksi sairaus, läheisen kuolema, työttömyys tai muu kriisi, jotka voivat heikentää ihmisen elämäntilannetta suuresti. Sisäinen elämäntilanne tarkoittaa omaa kykyä selviytyä ja käsitellä erilaisia tilanteita, olosuhteita ja muutoksia elämässä. Ulkoinen elämäntilanne tarkoittaa enemmänkin materiaalista toimeentuloa, eli ulkoisia puitteita ja toimeentuloa. (Mäkiranta 2008, 15-28.)

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUKSET, TAVOITTEET SEKÄ TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella nuorisokoti Tunkille kehitetyn kuntoutuksen- sekä kasvatuksen työvälineen kioskin toimintaa. Kioskitoiminnan kartoituksen myötä opinnäytetyö pyrki tuottamaan kohdeorganisaatiolle tietoa ja palautetta uuden työvälineen toimivuudesta nuorten kuntoutuksessa, kasvatuksessa ja hoidossa. Opinnäytetyön tulosten pohjalta pyrittiin kuvailemaan kioskikokeilun toimivat ja onnistuneet tekijät, sekä tunnistamaan mahdolliset kehityksen tarpeessa olevat asiat ja antamaan Tunkille kehitysehdotuksia toiminnan parantamiseksi. Opinnäytetyö on tehty nuorisokoti Tunkille, jolloin Tunkki voi opinnäytetyön tulosten pohjalta suunnitella kioskitoiminnan tulevaisuutta sekä kehittää toimintaansa tarvittaessa myös laajemmin.

Opinnäytetyön tavoitteina oli saada kioskitoiminnasta kestävä työväline osaksi nuorten kasvatusta ja kuntoutusta. Työssä seurattiin nuorten työskentelyä kioskillä, haastateltiin kioskitoiminnassa toimineita kolmea (3) nuorta sekä heitä valvonutta yhtä (1) ohjaajaa sekä pyrittiin tunnistamaan tämän pohjalta onnistumiset ja kehitystä vaativat kohdat.

Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyötä ohjasivat siihen laaditut tutkimuskysymykset, joihin opinnäytetyössä pyrittiin saamaan vastaus. Tutkimuskysymysten vastausten pohjalta kohdeorganisaatio sai hyödynnettävyyttä opinnäytetyöstä, jonka pohjalta mahdollistuu nuorisokodin toiminnan kehittyminen. Nuorisokodille laaditut tutkimuskysymykset olivat:

- Kuinka nuorisokodin nuoret kokevat kioskitoiminnan vaikuttavan arkielämään ja käyttäytymiseen?
- Miten nuorisokodin kioskin toimintaa voidaan kehittää tulevaisuudessa vastaamaan nuorten tarpeita mahdollisimman hyvin?

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

6.1 Tunkki-kioski

Tunkki-kioski sai ideansa keväällä 2019. Nuorisokoti Tunkki alkoi muovata ajatusta nuorille suunnatusta kuntoutuksen ja kasvatuksen työvälineestä, josta lopulta kehkeytyi myyjäisidealla toimiva kioski, jota nuoret yhdessä ohjaajan avustuksella pyörittävät. Nuoria motivoi kioskilla työskentelystä maksettava asianmukainen korvaus. Kioskitilan vuokraamisesta otettiin yhteyttä Rinnekotiin, ja heillä tyhjänä olevan tilan käytöstä päästiin sopimukseen. Tunkki siisti kioskille varatun tilan käyttökuntoon ja hankki myyntituotteiksi tarkoitettuja karkkeja, sipsejä ja muuta pientä purtavaa. Ohjaaja yhdessä nuorten kanssa päätti, että jokaiselle kioskipäivälle nuoret yhdessä ohjaajan avustuksella leipoisivat vaihtelevasti tuoreita leivonnaisia myyntiin. Kioskipäivä toimii nuorten viikkoaikataulu huomioiden ottaen keskiviikko iltapäiväisin kello 15-18. Nuoria informoitiin kioskitoiminnan periaatteista ja halukkaat nuoret pääsivät sinne työskentelemään.

Kioskille nuoria lähti päivästä riippuen 2-5 kerrallaan. Jokaiselle nuorelle pyrittiin jakamaan oma työtehtävä, josta hän huolehti. Työtehtäviä ovat kioskille leipomisen lisäksi kassalla palvelu, kuitin kirjoittaminen, pöytien pyyhintä ja muu siisteydestä huolehtiminen sekä yleinen asiakkaiden kanssa seurustelu. Työtehtäviä on pyritty kierrättämään nuorten keskuudessa niin, että jokaiselle kertyisi kokemusta jokaisesta työtehtävästä. Ohjaajan tehtävä kioskilla on ohjata nuorten toimintaa ja huolehtia kioskin toiminnasta.

Kuva 1. Tunkkioski sisältä

Kuva 2. Tunkkioski ulkoa

Kioskitoiminta osoittautui toimivaksi ja se ottikin myös nuorten keskuudessa tuulta alleen. Jokaisen työpäivän päätteeksi ohjaaja laski nuorten kanssa päivän kertyneet tuotot, jotka jaettiin määrättyinä palkkapäivänä nuorten kesken, kunkin nuoren työtunneista riippuen. Nuoret olivat innoissaan tuoton kertymisestä ja tehdyn työn konkreettisesta näkymisestä

korvauksena. Kioskin valmistelu käyttökuntoon sekä siellä työskentely toimi nuorilla harrastuksen tavoin mieluisena tekemisenä yhteistyössä kavereiden kanssa.

Kioskitoiminnan kuntouttava merkitys

Nuorisokoti Tunkissa on muutamia nuoria, jotka ovat selkeästi herkemmin vetäytyneitä, hiljaisia ja sulkeutuneita. Sosiaaliset tilanteet ovat silmännähdessä epämieluisia kohdata ja nuori vetäytyy herkästi näistä tilanteista pois. Tunkki onkin päihdenuoriin keskittynyt lastensuojelun laitos, jonka nuorilla päihteiden käyttöä on esiintynyt myöskin sosiaalisista tilanteista ahdistuvien nuorten sekä ADHD:n omaavien nuorten keskuudessa. Kuten kappaleessa 3.3. aiemmin todettiin, päihdeongelmien taustalla voi usein ollakin myös muuta problematiikkaa, josta päihteiden käyttö voi juontaa juurensa tai olla osatekijänä siinä.

Työvälineenä opinnäytetyö pyrkii tuomaan hyötyä nuorisokodin lisäksi myös kuntoutukseen. Esimerkiksi kioskillä työskentely tuo nuorisokodin nuorille järkevää tekemistä päiviin, johon purkaa myös ylimääräistä energiaa. Samalla se tuo rutiinia viikkoihin. Nämä tukevat hoitoa ja kuntoutusta muun muassa ADHD nuorilla, joilla ylimääräinen energia kanna voidaan järkevään tekemiseen tai harrastamiseen. Yhdessä toimimisen kautta lisätään nuorten emotionaalista tukea nuorisokodissa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Yhdessä toimiminen ja sosiaalisten tilanteiden kohtaaminen turvallisessa ympäristössä tuttujen ihmisten parissa, tukee myös nuoria, joilla on hankaluuksia sosiaalisten tilanteiden suhteen. Nämä oletukset perustuvat samankaltaisiin löydöksiin kuten aiemmissa tutkimuksissa. (Aaltonen, Berg & Ikäheimo 2015, 1-4; Sandberg 2016, 207-215.) Samalla kaikkia kioski-työskentelyyn osallistuvia nuorisokodin nuoria aktivoidaan ja sosiaalistetaan irti omasta huoneestaan, vetäytymisestä, masennuksesta sekä liian herkästi tapahtuvasta nuoren laistumisesta.

Kioski työskentelyn parissa nuoret kohtaavat sosiaalisia tilanteita ja oppivat samalla työelämän taitoja turvallisessa ympäristössä. Kioskitoiminta antaa eväitä pidemmällä tähtäimellä nuorille tulevaan työelämään ja työelämätaitojen kuten sosiaalisten taitojen sekä rahan käsityksen hallitsemiseen.

Koska sosiaalihuollon piirissä olevilla nuorilla on keskimäärin runsaasti enemmän käyttöhäiriöitä ja muita mielenterveysongelmia kuin yleisellä väestötasolla, esiintyy heillä runsaammin ongelmakäyttäytymistä. Niinpä nuorten asennoituminen yhteiskunnan normeihin, kuten kouluttautumiseen sekä työn tekoon, on herkemmin uhmakasta ja kiinnostus vähäistä. Tämän seurauksena oikeaan suuntaan ohjaaminen voi toimia myös kuntouttavana ja kasvattavana tekijänä. Näin nuorta pyritään aktivoimaan hyvissä ajoin, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä nuorten työttömyyttä ja kasvattaa nuorta kiinni sosiaaliseen elämään ja aikuisuuteen. (Hukkanen 2002, 57-63; Fyrstén 2002, 1-4.)

6.2 Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä on tieteellinen havaintomenetelmä, jossa kerätään ei-numeerista dataa eli tietoa. Laadullisella tutkimuksella pyritään ymmärtämään jotakin aihealuetta syvemmin, ja löytämään merkityksiä, määritelmiä, ominaisuuksia ja selityksiä ilmiölle. Tutkittava aineisto ei ole niin laaja kuin määrällisessä tutkimuksessa, sillä määrällisiä tuloksia sekä tilastollisia päätelmiä ei ole tarkoitus löytää. Tarkoituksena on nimenaan saada uutta ja syvempää tietoa jostakin aihealueesta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei yleensä aseteta tarkkoja hypoteeseja eikä raameja tutkimusasetelmalle, vaan tutkimuksen suunta voi vaihdella esiin tulevien seikkojen perusteella. Tutkimus siis ei pyri mihinkään tiettyyn lopputulokseen, vaan aineiston perusteella voidaan nostaa esille uusia näkökulmia ja päätelmiä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa löydetään usein uusia aiheita tulevaisuuden tutkimukselle. (Niskanen 2010.)

6.3 Aineistonkeruu

Teemahaastattelu on yleisimmin käytetty laadullisissa tutkimuksissa, joissa pyritään ymmärtämään tutkittavan kohteen ominaisuuksia, merkitystä ja kokemuksia. Toisin kuin määrällisissä tutkimuksissa paneudutaan enemmänkin tutkittaviin asioihin numeroiden avulla. (Hannila & Kyngäs 2008, 3-10.) Opinnäytetyössä käytetään tutkimusmenetelmänä teemahaastattelua selvittämään nuorten kokemuksia ja ajatuksia kioski työstä ja sen vaikutuksista. Teemahaastattelua käytettiin, jotta tietoa saataisiin kerättyä mahdollisimman paljon, avoimesti ja omin sanoin.

Teemahaastattelussa haastattelun aihepiiri ja eteneminen on etukäteen suunniteltu, mutta haastattelun keskustelumainen luonne mahdollistaa haastattelun elämisen esimerkiksi kysymysten ja keskustelun syventämisellä. Haastattelutilanteissa voi monesti käydä niin, että haastateltava ei osaa saman tien vastata kysymykseen avoimesti, vaikka asiaan olisi-kin selkeä vastaus. Tämän takia teemahaastattelussa keskustelun rento avaaminen ja keskustelumainen kulku voi auttaa vastauksen kypsyttämistä. Lisäksi haastattelijalla on teemahaastattelussa mahdollisuus viedä keskustelua eteenpäin lisäkysymyksiin, jolloin tietoa saadaan enemmän ja asiaan paneudutaan syvemmin. (Hannila ym. 2008, 3-10.)

6.4 Teemahaastatteluiden toteutus

Keväällä 2019 kävimme keskustelemassa nuorisokoti Tunkin yhteyshenkilön kanssa yhteistyöstä, koskien opinnäytetyö projektia. Toimitimme yhteyshenkilölle kirjallisen

tutkimusluvan opinnäytetyöstä, jonka hän myönsi meille. Opinnäytetyön aiheeksi tarkentui nuorisokoti Tunkkiin sijoitettujen päihdenuorten kuntoutuksen uuden työvälteen eli kioskin arviointi ja kehitys. Työskentelemme molemmat nuorisokoti Tunkissa, jolloin opinnäytetyön etenemisestä, tarkentamisesta, rajaamisesta sekä toteutuksesta oli helppo sopia yhteistyökumppanin kanssa.

Päätimme tarkastella kioskitoiminnan merkitystä nuoriin useammasta eri näkökulmasta. Päädyimme haastattelemaan opinnäytetyöhön Tunkin nuoria sekä heidän kanssaan kioskitoimintaa pääasiallisesti ohjaavaa työntekijää. Opinnäytetyöprojektista tiedotettiin Tunkin nuoria sekä työntekijöitä, ja pyydettiin suullisesti lupaa haastatteluihin kioskitoimintaan osallistuneista nuorilta. Opinnäytetyöhön osallistumisen haastateltavan roolissa kerrottiin olevan vapaaehtoista. Ennen haastatteluiden suorittamista, osallistuimme itsekin kioskitoiminnan ohjaukseen ja nuorten toiminnan tarkkailuun työntekijän roolissa.

Sopivimmaksi haastattelumenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu, jotka järjestettiin nuorten sekä ohjaajan aikatauluja mukaillen Tunkin tiloissa, heinäkuussa 2019. Haastatteluiden suuntaa ohjaamaan oli rakennettu valmiit rungot sekä nuorten että ohjaajan näkökulmia ajatellen (liite 1), (liite 2). Sujuvan vuorovaikutuksen tukemiseksi haastattelun kysymykset annettiin etukäteen niihin osallistuville nuorille sekä ohjaajalle luettaviksi. Myös samoista syistä, nuoria (3) sekä ohjaajaa (1) haastateltiin kutakin yksitellen. Ennen haastatteluiden aloittamista, kerroimme selkeästi haastateltavalle suullisesti haastattelun tarkoituksista opinnäytetyötä varten. Lisäksi kerroimme haastattelun kulusta, salassapidosta, nimettömyydestä, tallentamisesta nauhoitteelle opinnäytetyötä varten ja nauhoitteen tuhoamisesta opinnäytetyön valmistuttua. Kerroimme lisäksi itse opinnäytetyöstä ja sen julkistamisesta työn valmistuttua. Näin varmistimme opinnäytetyön eettisyyden ja luotettavuuden.

6.5 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi tarkoittaa tekstianalyysia. Siinä kohteena on tekstimuotoinen tai tekstimuotoiseksi muutettu muunlainen aineisto. Aineisto voi olla käytännössä mitä vain, kuten haastattelu, puhe, kirja tai vaikka keskustelu. Sisällönanalyysissä on tarkoituksena nimensä mukaan analysoida aineiston sisältö eli eritellä, tiivistää ja etsiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Lopputuloksena syntyy tiivistelmä aiheesta, jossa tulokset pyritään yhdistämään aiheeseen liittyviin tutkimustuloksiin ja kontekstiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105.)

Sisällönanalyysilla tarkoitetaan tekstin ja sen sisällön sanallista kuvausta, mutta sen ohella voidaan käyttää myös määrällistä analyysia eli tekstin sisältöä ja vaikkapa sanojen esiintymistiheyttä kuvataan lukuina. Sisällönanalyysi voi olla teoriaohjaava,

teorialähtöistä tai aineistolähtöistä. Näissä eroavaisuutena on se, perustuuko analyysi teoreettiseen malliin vai itse aineistoon. Aineistoa analysoitaessa ensin aineisto pelkistetään eli etsitään oleelliset kohdat, sitten ne ryhmitellään alaluokkiinsa, ja viimeisenä alaluokat yhdistetään yläluokiksi eli muodostetaan yleiskäsitteet. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 109-116.)

Tässä opinnäytetyössä sisällönanalyysiä toteutettiin teemahaastatteluista kertyneen aineiston järjestämiseksi ja yhteen kokoamiseksi. Nuoria haastateltiin opinnäytetyötä varten ja haastattelutilanteet talletettiin nauhurille. Nauhoitetut haastattelut litteroitiin eli kirjoitettiin puhtaiksi, paperiversioiksi. Litterointiaineistoa kertyi kahdeksan (8) A4- sivua, joka oli kirjoitettu Arial 11 tekstityylillä. Paperiversioon poimittiin haastatteluista vain keskeisimmät asiat opinnäytetyön kannalta. Litteroinnissa haastatteluista jätettiin pois epäoleelliset ään-
nähdykset ja täytesanat, sekä opinnäytetyön aiheen kannalta epäoleelliset asiat.

Litteroidun aineiston jaoimme omiin luokkiin, joiden pohjalta oli helpompi lähteä erittelemään tuloksia kustakin aihealueesta. Järjesteltyjä aihepiirejä olivat kioskitoiminnan merkitykset nuorten työnteon kehitykseen, sosiaalisten tilanteiden ja kohtaamisten kehitykseen, koettuihin vaikutuksiin nuorten mielialassa, arkielämän toiminnassa, käyttäytymisessä sekä elämänhallinnassa sekä kioskitoiminnan kehittäminen. Havaittuja tuloksia lähdettiin analysoimaan sekä vertaamaan, jo olemassa olevaan tutkimustietoon, sekä hakemaan vastauksia opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin.

7 TULOKSET

7.1 Työnteon kehitys

Kioskille on valikoitunut yksi (1) nimetty vastuuhjaaja, joka vastaa pääasiassa Tunkin kioskitoiminnasta. Ohjaajalla on ollut nuoriin hyvä ja positiivinen suhde. Tähän vaikuttaa osaltaan se, että muun Tunkin henkilökunnan tehtävänä on hoitaa tavallinen arki ja nuorisokodin ohjaajana myös ikävältä tuntuvat asiat. Kioskilla työskennellyt ohjaaja on varattu nimenomaan kioskitoimintaa pyörittämään, eli nuorten keskuudessa pidettyyn aktiviteettiin

Tämä mahdollistaa positiivisen ja hyvin toimivan vuorovaikutussuhteen, mikä luo otolliset lähtökohdat toiminnalle. Ohjaajan mukaan nuoret saavat kioskista valmiuksia tulevaisuuteen ja työelämään. Työskentelyssä nuori ymmärtää konkreettisemmin sen, että työssäkäynti vaatii sitoutumista nimettyihin aikatauluihin sekä omien velvollisuuksiensa hoitamiseen. Haastattelujen pohjalta tulkitsimme, että edellä mainitut seikat vahvistavat nuorten tuntemuksia omasta elämähallinnastaan.

Kioskitoiminta tuo rutiinia nuorten viikkorytmiin harrastuksen tavoin. Myös rahan arvon ymmärtäminen käy helpommin, kun nuoret saavat selvän palkkion tekemästään työstä. Moni heistä ei ole koskaan tehnyt palkallista työtä, ja omien rahojen ansaitseminen työstä vahvistaa ajatusta rahan arvosta sekä hallinnasta.

Kioskilla on monia erilaisia työtehtäviä, kuten kassalla työskentelyä, myymistä, kuitin käsin kirjoittamista, siivoamista, yleistä asiakkaiden kanssa seurustelua sekä myyntituotteiden leipomista. Työtehtäviä kierrätetään, jotta kaikki saavat osallistua erilaisiin tehtäviin ja pääsevät toimimaan asiakaspalvelussa, ja näin nuori saa monipuolisesti uusia taitoja. Työskentely on yleisesti ottaen ollut nuorista hauskaa ja mielekästä, sekä uusien ystävien saaminen ja ystävien kanssa työskentely on koettu erityisen mukavaksi. Palkka toimii kaikilla motivaationa työn takana, mutta vain yhdellä haastateltavista se on selvästi merkittävin motivaattori. Lisäksi palautteen saaminen lisää motivaatiota ja positiivinen palaute piristää.

On kivempi tehdä, ku kuulee, et tekee sillee hyvin.

7.2 Nuorten kehitys kohtaamistilanteissa

Nuoret osallistuivat mielellään haastatteluun ja haastattelutilanteessa nuorten asennoituminen ja toimiminen muuttui selvästi asiallisemmaksi ja keskittyneemmäksi. Haastattelut sujuivat hyvin ja jokaisen haastateltavan vastaukset mukailivat toisiaan tietyiltä osa-alueilta. Nuorten haastatteluiden vastaukset antoivat pääsääntöisesti samoja viittauksia. Myös ohjaajan haastattelussa kävi ilmi samankaltaisia havaintoja, toisesta näkökulmasta. Haastattelun tulokset olivat selkeät. Nuoret toivat haastatteluissa olemuksellaan esille kiinnostusta vaikuttaa ja tuoda esille omia mielipiteitä, ajatuksiaan ja kokemuksiaan.

Tunkkikioskin tila on vuokrattu Rinnekodilta. Tämä vaikutti merkittävästi siihen, että Tunkkikioskin asiakaskunta koostui pääasiassa kehitysvammaisista asiakkaista. Tämä voi toisaalta olla helppo asiakaskunta, mutta kasvuvaiheessa oleville nuorille haastava. Tämä toi nuorten kioskityöskentelyyn toisaalta omanlaisia haasteita, mutta samalla se opetti myös nuorille erilaisuutta ja sen kohtaamista.

Se on ihan sama, ku ois normi ihmisii, ku niiden kaa pystyy silti puhuu ihan normaalisti.

Nuoret kertoivat haastatteluissa, että osa ei ollut koskaan aiemmin kohdannut kehitysvammaista ihmistä. Osa kertoi, että ei tiennyt aluksi, kuinka kehitysvammaisen ihmisen kanssa tulee toimia tai keskustella. Tässä nuorisokodin ohjaajat ohjasivat nuoria, ja kioskityöskentely myös kehitysvammaisten ihmisten kanssa sujui nuorilta hienosti ja asiallisesti.

7.3 Kioskitoiminnan merkitys mielialaan

Nuoret ovat huomanneet suurimman muutoksen kohonneessa mielialassa ja vähentyneessä häiriökäyttäytymisessä. Yksi nuorista esimerkiksi kertoi, että ennen ärsytti ja suuttutti alituisen, joka purkautui herkästi väkivaltana ja tavaroiden rikkomisella, mutta nyt väkivaltaiset ajatukset ovat vähentyneet ja tavaroiden rikkomisen on suurilta osin loppunut.

Mä en enää oo kokoajan niin vittuuntunu.

Syitä parantuneeseen mielialaan nuorilla tuntuu olevan muun muassa se, että energiaa saa purkaa kioskissa johonkin järkevään ja mielekkääseen tekemiseen, joka motivoi ja josta saa palkkion, sekä ystävien kanssa touhuaminen yhdessä ja yhteishenki. Nuorilla onkin ilmeisen paljon ylimääräistä energiaa ja levottomuutta, jota he purkavat helposti myös riehumiseen, sääntöjen rikkomiseen, päihteisiin ja väkivaltaiseen käytökseen.

No ennenku mä tulin tänne ni se oli vähän sillee et väkivalta, päihteet, sit oli pari tappelua ja pari uhkausta. Nyt ne on vähän jääny, ku ei enää jaksu.

Kioskitoiminnassa tätä energiaa saa purettua hyvällä tavalla, ja nuoret saavat osallistua toimintaan, joka koetaan mielekkäänä. Huomattavaa on myös se, että nuorten käyttäytyminen kioskillä työskennellessä oli paljon parempaa, ja jopa täysin erilaista kuin mitä nuorisokodin osastolla muutoin. Tämä viittaa vahvasti siihen, että nuoret todella tarvitsevat ja kaipaavat motivoivaa tekemistä.

7.4 Kioskin merkitys nuorten elämänhallinnassa ja käyttäytymisessä

Pääasiallisesti kioskin toiminta sai niin nuorilta, ohjaajalta kuin asiakkailtakin positiivista palautetta ja onnistumisia koettiin monella saralla. Nuorilla oli erilaisia lähtökohtia kioskillä työskentelyyn ja sosiaalisiin tilanteisiin, sillä osa kertoi pärjäävänsä melko hyvin ihmisten kohtaamisessa, kun taas osalle se oli huomattavasti hankalampaa ja jännittävämpää. Eräällä nuorista lisäsi epävarmuutta vielä se, että monet kioskin asiakkaista ovat kehitysvammaisia, ja hänellä ei ollut aikaisempaa kokemuksia kehitysvammaisista. Vaikka nuorilla olikin ennakkoluuloja, oppivat he nopeasti tulemaan toimeen heidän kanssaan ja kuten nuoret itse totesivat, ovat kehitysvammaiset kuten tavallisetkin ihmiset ja heidän kanssaan pystyy juttelemaan ja asioimaan samalla tavoin.

Muutamit haastateltavista nuorista kertoivat pärjänneensä sosiaalisissa tilanteissa kioskillä hyvin, ja osalla tilanteet lähtivät sujumaan myös ajan kanssa. Alussa nuorilla saattoi esiintyä jännitystä siitä, miten kehitysvammaisten kanssa toimiminen tulee sujumaan, mutta ohjaajan avustuksella tilanteet ovat sujuneet hyvin. Nuoret kertovat hyötynensä kioskin toiminnasta. He ovat oppineet esimerkiksi sosiaalisia taitoja asiakaspalvelussa, yleistä käyttäytymistä ja käytöstapoja sekä erilaisten ihmisten kohtaamista.

Teini-iässä itsetunto-ongelmien esiintyminen ja riittämättömyyden tunne sekä epävarmuus omasta tekemisestä ovat melko yleisiä (Fyrstén 2002, 1-4). Onnistumisen kokemukset, suorat kehut ja maininnat näistä toimivatkin usein kannustavana sekä kehittäväenä tekijänä (Cauley & McMillan 2010, 1-6).

7.5 Kehityksen kohteet kioskitoiminnassa

Toinen tutkimuskysymys, johon työssä pyrittiin vastaamaan, käsitteli kehittämisehdotuksia kioskin toiminnalle. Tunkkioskin toiminta on suurimmaksi osin onnistunut hyvin, ja nuorien osallistumisessa ja toiminnassa ei ole paljoakaan moitittavaa. Toiminta on pyörinyt ongelmitta ja opinnäytetyöhön on saatu toiminnan pohjalta kerättyä konkreettisia tuloksia kioskitoiminnan vaikutuksista Tunkin nuoriin. Tulosten pohjalta voidaankin kehittää mahdollisia tapoja parantaa toiminnan tehokkuutta yhä enemmän, sillä hyvistä tuloksista

huolimatta aina on parantamisen varaa ja opinnäytetyön eräs tärkeimmistä tarkoituksista olikin saada selville kioskin onnistumiset ja mahdolliset kehittämisen kohteet.

Sekä nuorilta että kioskihjaajalta tuli selvää palautetta ensimmäisestä aukiolotunnista. Tähän aikaan asiakkaita ei juurikaan ole, jonka seurauksena nuoret alkoivat helposti pitkästyä ja käydä levottomiksi. Tämä voisi olla vältettävissä esimerkiksi siirtämällä kioskin aukioloaikoja, mutta järkevämpää voisi olla käyttää tämä ensimmäinen tunti järjestelyihin, kuten siivoamiseen ja tuotteiden järjestelemiseen tai vaihtoehtoisesti kehittämällä nuorille muuta järkevää esimerkiksi kioskia eteenpäin vievää tekemistä.

Kuten edellisessä kappaleessa mainittiin, nuorilla on paljon energiaa, joka helposti johtaa häiriökäyttäytymiseen järkevän tekemisen puuttuessa. Kuten Tunkki pyrkiikin, olisi nuorille hyväksi löytää jokaiselle mielenkiinnonkohteita ja vahvuuksia tukevia harrastuksia kasvun ja kehityksen tueksi. Nuorten häiriökäyttäytyminen kuitenkin antaa viitteitä siitä, että tällä saralla on nuorten kohdalla vielä työstämisen varaa. Nuorten lopulta siirtyessä itsenäiseen elämään ja aikuisuuteen, tulisi heidän kyetä taitamaan omanelämäntähtälynsä. Tätä varten Tunkissa olisi hyvä tukea ja opettaa nuoria omien keinojen löytämiseen, oman elämäntähtälynsä hallinnassa. Erilaisten elämäntaitojen oppiminen ja elämäntähtälynsä hallinta ovat tärkeitä, jokapäiväisiä taitoja hallita, jotta päihteet ja muu epäsovinnainen käyttäytyminen eivät muodostuisi pääasialliseksi selviytymismekanisminä.

Kioskitoiminta toi järkevää ja motivoivaa tekemistä nuorille, joka vähensi nuorten häiriökäyttäytymistä arjessa. Haastatteluista kävi ilmi, että he kaipaavat lisää vastaavanlaista toimintaa ja yhteistä tekemistä. Nuorisokoti Tunkki onkin nuorten aktiivistamisen, liikunnan ja toiminnan kannalla. Nuorten energiatasot huomioiden, kaikkea edellä mainittua voisi lisätä ja panostaa tähän osa-alueeseen nuorten viikoittaisessa ohjelmassa entisestään. Toinen vaihtoehto olisi myös kioskitoiminnan lisääminen tai sen rinnalle toisen kasvatusta tukevan toiminnan kehittäminen. Haastatteluiden tulokset kuitenkin viittaisivat siihen, että nuorten aktiivistamisella ja yhteisöllistämällä olisi mahdollista saavuttaa entistäkin parempia tuloksia nuorten kasvatuksessa ja kuntouttamisessa.

7.6 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä hyödyllistä tietoa Tunkin kioskitoiminnan mahdollisista onnistumisista ja kehityskohdista haastatteleamalla niin kioskillia työkenteleviä nuoria kuin myös kioskin ohjaajaa. Tarkoituksena oli ensinnäkin vastata kysymykseen, kuinka kioskitoiminta vaikuttaa nuorisokodin nuorten käyttäytymiseen ja arkielämän hallintaan. Positiivisia vaikutuksia näihin seikkoihin havaittiin tulosten perusteella. Myös selviä syitä myönteisten vaikutusten takaa löydettiin.

Merkittäviä teemoja löytyi ainakin kioskin vaikutuksesta nuorten häiriökäyttäytymiseen ja mielialaan. Myös yhteisöllinen ja motivoiva toiminta sekä yhdessä työskentely, jonka nuoret kokivat mielekkäänä ja järkevänä, tuli vahvasti esille haastatteluissa. Näiden lisäksi kioskin tuoma rutiini sekä ohjaajan positiivinen palaute ja hyvästä suorituksesta saatu onnistumisen ilo, vaikuttivat osaltaan nuorten kokemaan parantuneeseen käytökseen ja mielialaan. Nuoret kokivat oppineensa sosiaalisia taitoja, kuten toimimaan sosiaalisissa tilanteissa paremmin ja kohtaamaan erilaisia ihmisryhmiä, kuten kehitysvammaisia.

Haastatteluiden tuloksista kävi ilmi, että yksi suurimmista tekijöistä nuorten parantuneeseen arjenhallintaan sekä negatiivisen mielialan ja häiriökäytöksen vähenemiseen oli yhteisöllisyys. Nuorten parantuneeseen arjenhallintaan vaikutti yhdessä tekeminen muiden kanssa, ystävien saaminen ja heidän kanssaan puuhastelu, sekä ohjaajien tuttavallinen ohjaus ja tuki.

8 POHDINTA

8.1 Tulosten vertailua aiempiin tutkimuksiin

Kioskitoiminnan onnistuminen näytti pohjautuvan vahvasti ainakin motivoivaan, toiminnalliseen ryhmään ja hyvään ryhmähenkeen sekä yhteisöllisyyden tunteeseen. Moilasan (2004, 273-275) lasten- ja nuorisopsykiatriaankeskittyneessä kirjassa kerrotaan, että nuorten käyttäytymishäiriöihin tehokasta hyötyä voi tuoda toiminnalliset ryhmät, jotka ikään kuin ajavat tietynlaisen ryhmäterapiavirkaa. Tällaisia ryhmiä voivat olla liikunta-, käsityö- tai vaikka juuri kioski- tai vastaava työkokeilumalli. Moilasan mukaan toiminnalliset ryhmät kehittävät nuoren sosiaalisia taitoja ja muita arkielämän kannalta hyödyllisiä taitoja. Nämä tulokset antavat vahvistusta haastatteluista saaduille havainnoille nuorten kioskissa oppimista sosiaalisten tilanteiden parantumisesta. Tärkeää on kuitenkin se, että toiminta on pitkäjätköistä, jotta hyödylliset uudet käyttäytymismallit juurtuvat tarpeeksi tehokkaasti nuorten elämään. Tätä havaintoa tukee Chatterjeen, Pillain, Jain, Cohenin & Patelin (2009, 433-439) ja Ylisirniön (2014, 36-45) huomiot yhteisöllisyyden ja yhteisön kuntouttavasta voimasta. Tutkimusten mukaan yhteisöllisyys toimintamallina lisää tehokkaasti kuntoutuksen onnistumista ja hyvinvointia. Nuori saa turvallisen, tukevan ja motivoivan ympäristön tiivistä yhteisöstä, varsinkin kun yhteisön arvomaailma ja kulttuuri on yhtenäinen ja toimiva. Ylipäänsä Tunkin rooli sosiaalisen verkoston luomisessa nuorille on hyvin tärkeää. Vahva sosiaalinen verkosto ja yhteenkuuluvuuden tunne vähentävät lähes kaikkia mielenterveys-, käytös- ja päihdeongelmia (Moilanen 2004, 273-275).

Yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen lisäksi kirjallisuudesta löytyy useita tutkimuksia työn merkityksestä kuntouttavassa toiminnassa esimerkiksi päihdeongelmaisilla ja erilaisista käytöshäiriöistä kärsivillä ongelmanuorilla (Kashner Rosenhack, Campinell, Suris, Crandall, Garfield & Lapuc 2002, 938-944; Koivisto 2010, 27-28). Kashnerin ym. (2002, 938-944) mukaan työterapiakokeilu vähensi ainakin päihteidenkäyttöä ja siihen liittyvää ongelmallista päihdekäyttämistä, sekä muuta ongelmakäyttämistä kuten pidätyksiä, ja paransi kuntoutuksen ja hoidon ennustetta.

Toisessa kokeilussa työkokeilu paransi elämänhallintaa, motivaatiota ja halua hakea opiskelupaikkaa tai varsinaista työtä, sekä nosti itseluottamusta ja tyytyväisyyttä itseensä. Kaikki nämä ovat tärkeitä nuoren elämän kannalta, kun elämänhallinta paranee ja häiriökäyttäytyminen vähenee, on nuorella paremmat mahdollisuudet selviytyä tulevaisuudessa ja rakentaa itselleen toimiva oma elämä. (Koivisto 2010, 34-42.)

Koiviston (2010) käsittelemä Suomen Rannikkopajojen työpajatoiminta on melko samantyylinen kokeilu Tunkin kioskitoiminnan kanssa. Työpajatoiminnan tulokset ovatkin

samoissa linjoissa kioskitoiminnan tuloksiin nähden. Kummassakin nuoret saivat uusia ystäviä, kehittivät sosiaalisia taitojaan, oppivat arjenhallintataitoja ja saivat vähennettyä ongelmakäyttäytymistä. Tähän ja muuhun kirjallisuuteen verraten voidaan sanoa, että Tunkin kioskitoiminta saavutti samanlaisia hyötyjä kuin mitä aikaisemmat kokeilut ympäri maailmaa ovat jo näyttäneet. Kioskitoiminnalla on täten teoreettinen perusta, ja myös tämän opinnäytetyön tulosten perusteella näyttöä käytännön toimivuudesta. Kioskitoimintaa yhä kehittämällä eteenpäin voidaan saavuttaa merkittävää hyötyä nuorten kuntoutuksessa, elämäntilanteissa ja antaa eväitä arkea ja aikuiselämää varten.

8.2 Opinnäytetyön hyödynnettävyys

Opinnäytetyö toteutettiin ajatellen nuorisokoti Tunkkia, ja sen mahdollisuuksia hyödyntää käytännössä työn tuloksia. Opinnäytetyön tulosten pohjalta Tunkilla on mahdollisuus kehittää kioskin toimintaa ja näin myös Tunkin tarjoamia palveluita nuorten kuntoutuksen tukemiseksi. Opinnäytetyön tulokset tarjoavat lisäksi mahdollisuuden niiden hyödyntämiseen myös muiden kuntoutuksen palveluita tarjoaville yrityksille ja organisaatioille sosiaali- ja terveysalalla.

Työn tulokset pohjautuvat haastateltavien omakohtaisiin kokemuksiin, sekä kehitysehdotuksiin. Opinnäytetyössä on painotettu nuorten palvelukokemusta ja kuunneltu heidän toiveitaan sekä näkemyksiään. Teemahaastatteluiden kautta nuorisokodin nuoret saivat mahdollisuuden tulla kuulluiksi sekä vaikuttaa itse, omaan kuntoutusprosessiinsa ja sen työvälineen kehitykseen. Myös nuorten kuntoutukseen ja kasvatukseen osallistuvat työntekijät saavat opinnäytetyön tulosten kautta palautetta työstään.

8.3 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyö on tehty LAMK:n opinnäytetyön ohjeen mukaisesti (LAMK 2018).

Opinnäytetyöprosessi lähti käyntiin tutkimuslupahakemuksella (liite 3) nuorisokoti Tunkkiin. Tämän jälkeen opinnäytetyön suunnitelma käytiin läpi, jotta opinnäytetyö sekä sen tarkoitukset ja tavoitteet olisivat kaikille osapuolille selkeät. Tunkki hyväksyi tutkimusluvan ja opinnäytetyöprosessi pääsi vauhtiin.

Opinnäytetyöstä tiedotettiin Tunkin työyhteisöä sekä sen nuoria. Tunkin nuorille esitettiin mahdollisuus osallistua vapaaehtoisesti opinnäytetyöprojektin teemahaastatteluihin tiedonantajana. Vielä myöhemmin vapaaehtoisten nuorten kanssa allekirjoitettiin haastatteluiden osalta kirjallinen suostumus (liite 4) aineiston käytöstä opinnäytetyötarkoitukseen. Ennen haastatteluita vapaaehtoisten nuorten kanssa käytiin läpi opinnäytetyön tarkoitukset ja tavoitteet sekä prosessin aineistonkeruu. Nuorille kerrottiin, että haastattelut

nauhoitetaan myöhempää purkua varten. Lisäksi heille selitettiin, että opinnäytetyössä nuorten haastatteluita käsitellään nimettöminä ilman, että nuorten identiteetti ei ole tunnistettavissa. Selitimme myös kerätyn aineiston asianmukaisesta tuhoamisesta työn valmistamisen jälkeen.

Opinnäytetyöhön kerättyä aineistoa on siis käsitelty noudattaen tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2019) mukaista hyvää tieteellistä käytäntöä. Haastattelut suoritettiin Tunkissa, erillisessä rauhallisessa tilassa, jolla turvattiin sekä haastatteluiden sujuvuus, että nuorten anonymiteetin turvaamista myös prosessin aikana. Haastattelutilanteet nauhoitettiin, jolloin tilanteet tallentuivat myöhempää purkua varten niin todenmukaisesti kuin mahdollista. Aineistoa käsiteltiin työssä anonyymina sekä työn valmistuttua työhön kerätty aineisto tuhoettiin asianmukaisesti.

Opinnäytetyössä käytetyt lähteet pohjautuvat ajantasaiseen ja luotettavaan tutkimustietoon ja ne on merkitty opinnäytetyöhön selkeästi niin, että lukijan on mahdollisuus halutessaan tutustua myös alkuperäislähteisiin (TENK 2019).

LÄHTEET

Aaltonen, S., Berg, P., & Ikäheimo, S. 2015. Nuoret luukulla-Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä, 1-4

Ahola, S., Galli, L., & Ikonen, S. (2009). Koulutuksesta syrjäytymisen ehkäisy Varsinais-Suomessa, 60-65.

American Psychological Association. 2019, March 15. Mental health issues increased significantly in young adults over last decade: Shift may be due in part to rise of digital media, study suggests. ScienceDaily. Retrieved October 9, 2019 from www.sciencedaily.com/releases/2019/03/190315110908.htm

Aro, J. 2011. Yhteisöllisyys ja sosiaalinen side. Yksilöllinen yhteisöllisyys: avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. 35-43.

Bamming, R., & Hilpinen, M. 2016. Työpajatoiminta 2015, 10-12.

Cauley, K. M., & McMillan, J. H. (2010). Formative assessment techniques to support student motivation and achievement. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 83(1), 1-6.

Chatterjee, S., Pillai, A., Jain, S., Cohen, A. and Patel, V., 2009. Outcomes of people with psychotic disorders in a community-based rehabilitation programme in rural India. *The British Journal of Psychiatry*, 195(5), pp.433-439.

Conner, K. R., Pinquart, M., & Gamble, S. A. 2009. Meta-analysis of depression and substance use among individuals with alcohol use disorders. *Journal of substance abuse treatment*, 37(2), 127-137.

Duncan, R. D., Saunders, B. E., Kilpatrick, D. G., Hanson, R. F., & Resnick, H. S. 1996. Childhood physical assault as a risk factor for PTSD, depression, and substance abuse: Findings from a national survey. *American Journal of Orthopsychiatry*, 66(3), 437-448.

Duodecim Terveyskirjasto 2018. Sosiaalisten tilanteiden pelko. [viitattu: 1.11.2019] Saatavissa: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00492

Ellonen, N. 2008. *Kasvuyhteisö nuorten turvana. Sosiaalisen pääoman yhteys nuorten masentuneisuuteen ja rikekäyttäytymiseen*. Tampere University Press.

Engeström, Yrjö (2006) Kaksikäätinen asiantuntijaorganisaatio. Helsinki: Kansanterveyslaitoksen julkaisuja B02, 13-16.

Kommentoimut [A1]: Osa lähteistä liian vanhoja. Mielellään enintään 10 vuotta vanhoja lähteitä. Sekä Päivikki toivonut lisää tutkimuslähteitä

- Fyrstén, S. 2002. Nuorten ulos- ja sisäänpäin suuntautuva ongelmakäyttäytyminen: henkilökeskeinen näkökulma, 1-4
- Hakulinen, C., Elovainio, M., Arffman, M., Lumme, S., Pirkola, S., Keskimäki, I., ... & Böckerman, P. 2019. Mental disorders and long-term labour market outcomes: nationwide cohort study of 2 055 720 individuals. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 140(4), 371-381.
- Hannila, P., & Kyngäs, P. 2008. Teemahaastattelu laadullisessa tutkimuksessa, 3-10.
- Hassinen, M. 2007. Työtä ja toimintaa suurella sydämellä. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. 10 vuotta, historiikki. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Himmelä, H. 2012. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vaikutus nuorten hyvinvointiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn, 11-19.
- Himmelä, H. 2012. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vaikutus nuorten hyvinvointiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn, 25-28.
- Horghagen, S., Fostvedt, B., & Alsaker, S. 2014. Craft activities in groups at meeting places: supporting mental health users' everyday occupations. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 21(2), 145-152.
- Hukkanen R. 2002. Psychosocial problems of children placed in children's homes. *Annales Universitatis Turkuensis, Ser D, 524 Medica-odontologica*
- IFSW 2019 The global definition of social work [viitattu: 15.8.2019] Saatavissa: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
- Kashner, T.M., Rosenheck, R.
- , Campinell, A.B., Suris, A., Crandall, R., Garfield, N.J., Lapuc, P., Pyrcz, K., Soyka, T. and Wicker, A., 2002. Impact of work therapy on health status among homeless, substance-dependent veterans: A randomized controlled trial. *Archives of General Psychiatry*, 59(10), 938-944.
- Katajamäki, Erja 2012. Arvot moniammatilliseen toimintaan oppimisessa. Teoksessa Ranta, Iiri (toim.) Sairaanhoidajan eettiset pelisäännöt, 25– 28. Suomen sairaanhoitajaliitto ry, Helsinki
- Keltikangas-Järvinen, L. 2008. Temperamentti, stressi ja elämänhallinta. Juva: WS Bookwell Oy, 32-41

Khoury, L., Tang, Y. L., Bradley, B., Cubells, J. F., & Ressler, K. J. (2010). Substance use, childhood traumatic experience, and posttraumatic stress disorder in an urban civilian population. *Depression and anxiety*, 27(12), 1077-1086.

Kielitoimiston sanakirja. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 132. Internet-versio MOT Kielitoimiston sanakirja 1.0. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Kielikone Oy, 2004. ISBN 952-5446-11-5.

Kimmo, K., & Heinälä Pekka & Lönnqvist, J. 2001. Päihteisiin liittyvät häiriöt. Teoksessa Jouko Lönnqvist, Martti Heikkinen, Markus Henriksson, Mauri Marttunen & Timo Partonen (toim.) *Psykiatria*. Hämeenlinna: Kustannus Oy Duodecim, 392-452.

Koivisto, U. (2010). Työpajatoiminnan vaikutukset nuoren elämänhallintaan, työllistymiseen ja ammatilliseen kuntoutumiseen rannikkopajoilla.

Kröger, T. 2004. Sosiaalipalvelujen tutkimus ja sosiaalityö. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 200-216.

Kuoppala, T., & Säkkinen, S. 2015. Lastensuojelu 2015 tilastoraportti. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

LAMK. 2018. Opinnäytetyön ohje ammattikorkeakoulututkinto: Lahden ammattikorkeakoulu. [viitattu 5.10.2019.] Saatavilla Lahden ammattikorkeakoulun sisäisin tunnuksin: <https://lamkfi.sharepoint.com/sites/intranet/pages/opinnaytetyo.aspx>

Lastensuojelulaki 417/2007

Luodes, E. 2007. *Asiakaslähtöisyys lastensuojelun avohuollon moniammatillisessa yhteistyössä: Kertojina päivähoitoon lastensuojelun tukitoimena sijoitettujen lasten vanhemmat* (Master's thesis), 24-43

Minilex 2016. Mitä on päihdehuolto? [Viitattu 25.8.2019] Saatavissa: <https://www.minilex.fi/a/mit%C3%A4-on-p%C3%A4ihdehuolto>

Mäkiranta, T., 2008. *Elämänhallinta sosiaalipedagogisena käsitteenä* (Master's thesis), 15-28

Niskanen, V. 2010. Kvalitatiivinen tutkimus. Määrittelyä. Kasvatustieteellinen tiedekunta. [viitattu 14.9. 2011] Saatavissa: <http://www.mm.helsinki.fi/users/niskanen/kotu/kvalmaar.htm>.

Rekola, L., Isoherranen, K. and Koponen, L., 2005. Moniammatillinen yhteistyö päivystyspoliklinikalla. *Tutkiva hoitotyö*, 3(1), pp.16-21.

- Riihimäki, A., & Ronkainen, L. 2010. *Nuorten syrjäytyminen aikuissosiaalityön teksteissä* (Master's thesis), 6-8.
- Robinson, J., Sareen, J., Cox, B. J., & Bolton, J. M. 2011. Role of self-medication in the development of comorbid anxiety and substance use disorders: a longitudinal investigation. *Archives of General Psychiatry*, 68(8), 800-807.
- Romakkaniemi, M., Lindh, J., & Laitinen, M. 2018. Nuorten aikuisten osallisuus ja sosiaalinen kuntoutus Lapissa.
- Rotkirch, Anna. 2014. Yhdessä: lapsen kasvatus ei ole yksilölaji. WSOY, 14-18.
- Sandberg, E. 2016. ADHD perheessä: Opetus-, sosiaali- ja terveystoimen tukimuodot ja niiden koettu vaikutus. *Tutkimuksia*. 207-215
- Sarajärvi, A., & Tuomi, J. 2017. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi: Uudistettu laitos. Tammi.
- Sosiaali- ja Terveysministeriö 2019. Laitoshoito. [Viitattu 17.7.2019] Saatavissa: <https://stm.fi/laitoshoito>, viitattu 30.8.2019
- Sosiaalihuoltolaki, 1301/2014.
- The Guardian 2018, Mental health disorders on rise among children [viitattu 9.10.2019] Saatavissa: <https://www.theguardian.com/society/2018/nov/22/mental-health-disorders-on-rise-among-children-nhs-figures>
- TENK. 2019. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). [viitattu 5.10.2019] Saatavissa: <https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto>
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2019a. Mitä on lastensuojelu? [viitattu 11.7.2019] Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2019b. Jälkihuolto. [viitattu 30.8.2019] Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto?SetLayoutSuffix=Text&SetStyleSuffix=Text>
- Tucker, A. R., Javorski, S., Tracy, J., & Beale, B. 2013. The use of adventure therapy in community-based mental health: Decreases in problem severity among youth clients. In *Child & Youth Care Forum* (Vol. 42, No. 2, pp. 155-179). Springer US.
- YLE 2019, More than 100,000 youth face mental health disorders, long queues for care; [viitattu 9.10.2019] Saatavissa:

https://yle.fi/uutiset/osasto/news/more_than_100000_youth_face_mental_health_disorders_long_queues_for_care/10885605

Ylisirniö, S., 2014. Yhteisöllisyys mielenterveyden edistäjänä: Mielenterveyskuntoutujien päivätoiminta Poijussa, 36-45.

Walkup, J. T., Albano, A. M., Piacentini, J., Birmaher, B., Compton, S. N., Sherrill, J. T., ... & Iyengar, S. 2008. Cognitive behavioral therapy, sertraline, or a combination in childhood anxiety. *New England Journal of Medicine*, 359(26), 2753-2766.

Wang, D., Wang, Y., Wang, Y., Li, R., & Zhou, C. 2014. Impact of physical exercise on substance use disorders: a meta-analysis. *PloS one*, 9(10), e110728.

Wilens, T. E. 2004. Impact of ADHD and its treatment on substance abuse in adults. *Journal of Clinical Psychiatry*, 65, 38-45.

Zschucke, E., Heinz, A., & Ströhle, A. 2012. Exercise and physical activity in the therapy of substance use disorders. *The Scientific World Journal*, 2012.

9 LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelun runko nuorelle

1. Kioskilla työskentely
  - a. Millaisena olet kokenut?
  - b. Kuvaile haasteita ja vahvuuksiasi kioskilla?

2. Sosiaaliset tilanteet työssä
  - a. Millaisena olet kokenut sosiaaliset tilanteet kioskityössä?
  - b. Millaista palautetta olet saanut?
  - c. Millaisina olet kokenut sosiaaliset tilanteet arjessa?

3. Kehitettävää kioskitoiminnassa
  - a. Koetko oppineesi jotain uutta kioskitoiminnan aikana?
  - b. Millaisia kehittämissuhteita sinulla olisi kioskitoimintaan?

Liite 2. Teemahaastattelun runko ohjaajalle

1. Kioskilla työskentely

- a. Miten on mielestäsi nuorilla toiminut?
- b. Mitä haasteita ja vahvuuksia nuorilla on?
- c. Koetko kioskin olevan hyödyllinen nuorten päihdekuntoutuksen kannalta?
- d. Mitä hyötyä nuoret saavat kioskitoiminnasta?

2. Sosiaaliset tilanteet työssä

- a. Miten nuoret kohtaavat ja toimivat sosiaalisissa tilanteissa kioskilla?
- b. Poikkeako nuorten työssä tapahtuva sosiaalinen toimiminen mielestäsi heidän tavallisesta sosiaalisesta käyttäytymisestään?

3. Kehitettävää kioskitoiminnassa

- a. Onko kioskitoiminta ollut mielestäsi onnistunutta?
- b. Huomaako nuorista kehitystä tai uuden oppimista kioskityöskentelyn ajansaatossa?
- c. Miten itse kehittäisit kioskitoimintaa?

Liite 3. Tutkimuslupa-anomus

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

TUTKIJAN TIEDOT	NIMI	Janna Ruuskanen, sairaanhoitajaopiskelija (AMK) Mila Pynttari, sosionomiopiskelija (AMK)
	YHTEYSTIEDOT	[REDACTED] [REDACTED]
TUTKIMUKSEN TIEDOT	TUTKIMUKSEN NIMI	Toimijuus kuntoutuksen työvälineenä- Kioskitoiminnan vaikutukset nuorisokodin nuoriin
	TUTKIMUKSEN KUVAUS	Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia ja havainnoida kioskitoiminnan vaikutuksia kuntoutuksen työvälineenä nuorisokotiin sijoitettuihin nuoriin. Opinnäytetyön tulosten pohjalta tarkastellaan kuntoutuksen työvälineen toimivuutta sekä sen vaikutuksia nuorissa. Tuloksissa pyritään tuomaan esiin mahdollisia kehitysehdotuksia.
	MENETELMÄT	Nuorten havainnointi käytännön kioskityössä sekä nuorten teemahaastattelu
	AIKATAULU	Teemahaastatteluiden toteutus tapahtuu kesä-heinäkuussa 2019 Opinnäytetyön arvioitu valmistuminen 10/2019

Hakija täyttää

Paikka ja aika Espoo 20.6.2019 Allekirjoitus ja nimenselvennys Janna Ruuskanen, MILA PYNTTÄRI

Tutkimusluvan myöntäjä täyttää

Päätös	☒ Tutkimuslupa myönnetään
	☐ Tutkimuslupaa ei myönnetä, miksi _____

Paikka ja aika ESPOO 20.6.2019 Allekirjoitus ja nimenselvennös Lari Lyytikäinen
LARI LYTYKÄINEN

Liite 4. Kirjallinen suostumus opinnäytetyöhön teemahaastatteluun

KIRJALLINEN SUOSTUMUS OPINNÄYTETYÖHÖN

Tämä kirjallinen sopimus koskee Lahden ammattikorkeakoululle tehtävää opinnäytetyötä. Opinnäytetyö koskee Nuorisokoti Tunkin kuntoutuksen työvälineenä toimivan kioskitoiminnan tarkastelua ja kehitystä. Pyrimme tarkastelemaan kioskin toimivuutta käytännössä, sekä sen vaikutuksia nuorisokodin nuoriin Tunkissa suoritettavien teemahaastatteluiden avulla. Vastaamalla kysymyksiimme ja osallistumalla teemahaastatteluihin saat mahdollisuuden osallistua opinnäytetyöhömmä tiedonantajana ja näin vaikuttaa kioskitoiminnan kehitykseen. Tiedonantajana saat kertoa omia mielipiteitäsi ja kokemuksiasi kioskitoiminnan suhteen.

Mikäli sinulla tulee kysyttävää aiheesta tai haluat peruuttaa osallisuutesi opinnäytetyöhön, voit ottaa meihin yhteyttä joko sähköpostitse tai nykäsämällä hihasta Tunkissa.

Kiitos osallisuudestasi!

Janna Ruuskanen, sairaanhoitajaopiskelija: janna.ruuskanen@student.lamk.fi

Mila Pynttari, sosionomiopiskelija: mila.pynttari@student.diak.fi

Paikka ja aika _____

Allekirjoitus ja nimenselvennys _____

Oma pohdinta opinnäytetyöstä

Teimme opinnäytetyömme nuorisokoti Tunkille. Opinnäytetyössä tutkimme Tunkissa käytössä olevaa kioskia, sen vaikutuksia nuoriin ja heidän työskentelyään kiosilla. Opinnäytetyön idea tuli meiltä itseltämme, koska työskentelemme molemmat nuorisokoti Tunkissa. Saimme paljon kannustusta nuorisokodin johtajilta opinnäytetyön tekemiseen. Opinnäytetyö prosessina oli hyvin pitkä ja raskas kahden ammattikorkeakoulun välillä. Molemmat ammattikorkeakoulut halusivat tiukasti noudattaa omia opinnäytetyö kriteerejään, joka toi meille paljon lisä haasteita. Tiedon kulku ja ohjeet ammattikorkeakoulujen välillä olivat hyvin erilaisia ja sekavia. Jouduimme tämän vuoksi tekemään työhön suuria muutoksia, ja todellisuudessa teimme työn monta kertaa lähes kokonaan uusiksi.

Itse hyppäsin opinnäytetyön pariin jo aikaisessa vaiheessa opintojani, koska idea oli valmis ja meillä molemmilla oli mielenkiintoa tehdä kyseisestä aiheesta opintojemme lopputyö. Opinnäytetyön aloittaminen aikaisessa vaiheessa opintojani toi kuitenkin haasteita, sillä jouduin tekemään kaikki opinnäytetyöhön liittyvät kurssini nopealla aikataululla ja työn sarkaa oli tämän vuoksi paljon. Olen kuitenkin hyvin tyytyväinen siihen, että opinnäytetyö on nyt valmis ja suuri urakka on ohi.

Opinnäytetyö parini kanssa työskentelymme sujui hyvin, ja olimme asioista ja niiden toteuttamisesta samaa mieltä. Olemme hyvin samantyyllisiä tekijöitä, joten työnjako ja kirjoittaminen oli helppoa. Opinnäytetyöhön oli haastava saada sisällöllisesti oikeat asiat ja tutkimukset. Alasta ja opinnäytetyöhön sopivaa tietoa oli paljon, jonka myötä oleellisen tiedon kerääminen työhön oli ajoittain haastavaa.

Prosessin aikana opin itsestäni paljon uutta ja samalla tietyt asiat vahvistuivat mielessäni. Vaikka tutkimusaiheemme oli mielenkiintoinen ja lähellä sydäntä, niin työn kirjoittaminen, tutkimusten etsiminen, syvä pohdinta ja tulosten vertailu oli raskasta ja haastavaa. En nauttinut opinnäytetyön tekemisestä, sillä prosessi oli niin pitkä ja toisinaan tuntui, että emme saa ikinä työtämme valmiiksi. Ihmisenä itse olen käytännönläheinen ja suurpiirteinen, jonka myötä pitkä kirjoittaminen ja asioiden pohtiminen tuntui ajoittain vaikealta.

Opinnäytetyön lopputulokseen olen erittäin tyytyväinen. Myönnän, että työstä löytyy asioita, jotka voisivat olla paremmin. Tällä hetkellä opinnäytetyö on kuitenkin kokonaisuudessaan meidän näköisemme, ja samalla se toimii arvokkaana työkaluna nuorisokoti Tunkille. Opinnäytetyömme pohjalta Tunkki voi alkaa viemään eteenpäin kioskin kehityskohteita. Sisällöllisesti opinnäytetyö

olisi voinut olla mielestäni mielenkiintoisempi. Mielestäni opinnäytetyöstämme olisi saanut mielenkiintoisemman, jos sen kirjoitustyylillä olisi voinut olla enemmän vapaamuotoinen. Opinnäytetyön vaatimuksena on kuitenkin virallinen teksti, jonka ymmärrän. Uskon kuitenkin, että varsinkin opinnäytetyön haastattelussa olleet nuoret lukisivat työn tuloksia mieluummin, jos opinnäytetyö olisi vapaamuotoisemmin kirjoitettu.

Teemahaastattelussa tuntui välillä, että jouduimme kaivamaan nuorilta sekä ohjaajalta oleellisia asioita opinnäytetyön kannalta. Haastateltavat olivat innoissaan haastattelusta ja puhetta tuli paljon, mutta välillä työn kannalta oleellinen asia jäi uupumaan. Tämän vuoksi jouduimme johdattelemaan haastateltavia takaisin kysymysten pariin. Haastattelusta saadut tulokset olivat pitkälti samanlaisia kuin mitä etukäteen olimme pohtineet. Haastattelun tulosten kannalta haastateltavia olisi voinut olla enemmän. Tällöin haastattelusta saadut tulokset olisivat voineet tuoda uutta näkökulmaa niin kioskin toimintaan kuin opinnäytetyöhömmä. Myös tulosten vertailu olisi tällöin ollut ehkä realistisempää.

Olen itse pohtinut myös opinnäytetyön tulosten pohjalta kioskin toimintaa ja sen kehitettävyyttä. Tulosten pohjalta mielestäni Tunkin kannattaisi pohtia mahdollisuutta, että kioskia voitaisiin pitää

useampana päivänä viikossa auki kuin vain yhtenä. Jos kioskia pidettäisiin esimerkiksi kahtena päivänä viikossa auki, uskon, että nuoret olisivat yhtä innoissaan kioskista. Tällöin nuoret saisivat myös arvokasta työkokemusta enemmän ja oppisivat asiakaspalvelun kautta enemmän sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja. Kioskin aukiolon laajentamisen haasteena voisi kuitenkin olla Tunkin työntekijöiden resurssit. Kioskin aukioloajan laajentamisen myötä nuorisokodilta puuttuisi kyseisenä päivänä aina yksi ohjaaja. Tämän myötä muut Tunkin työntekijät voisivat kuormittua kasvanneesta työmäärästä. Uskon kuitenkin, että jos Tunkki päätyisi laajentamaan aukioloaikoja he ottaisivat tällöin myös huomioon työntekijöiden jaksamisen. Kioskin aukioloajan laajentamisen lisäksi nuorille voitaisiin antaa yhteiseksi tehtäväksi kioskin markkinointi. Nuoret voisivat projektin omaisesti suunnitella ja toteuttaa kioskille markkinointia, jolloin kioski voisi saada laajemman asiakaskunnan sekä nuoret saisivat uutta kokemusta.

KIRKON NUORISOTYÖN OHJAAJAN HAASTATTELU JA OMAA POHDINTAA

Opiskelen sosionomiksi ja kirkon nuorisotyön tekijäksi. Opinnäytetyöni on tehty yhdessä Lahden ammattikorkeakoulussa opiskelevan sairaanhoitajaopiskelijan kanssa. Opinnäytetyömme keskittyi lastensuojeluyksikkö Tunkin kioskityötoimintaan. Opinnäytetyössämme ei tullut ilmi kaksoiskelpoisuuttani. Opinnäytetyöstämme uupui kirkon puolen näkökulma. Kaksoiskelpoisuutta suorittaessani myös kirkonpuolen näkökulma tulee näkyä opinnäytetyössä. Päätin suorittaa kirkonpuolen näkökulman haastatteluna.

Haastatteluun haastattelin kirkon nuorisotyöntekijää Petriä. Petri on rautainen ammattilainen kirkko- ja seurakunta työssä. Hän on nuoruudestaan asti ollut vahvasti läsnä seurakunnassa ja

myöhemmin löytänyt työpaikankin sieltä. Petrillä on paljon kokemusta nuorista. Hän on työskennellyt nuorten parissa jo yli kaksikymmentä vuotta.

Petri kertoi minulle seurakunnan erikoisnuorisotyöstä ja saappaana olemisesta. Hän on ollut pitkään vapaaehtoisena saappaana. Saapas on palveluoperaatio, jonka kirkko tarjoaa. Saapas vastaa välittömän fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen avun tarpeeseen. Työskentely saappaassa on vapaaehtoista. Saappaat ovat turvallisia aikuisia, jotka kuuntelevat ja auttavat nuorta. Saappaat kohtaavat nuoret heidän omilla ehtoillaan kaduilla, festareilla ja sosiaalisessa mediassa. Saapas on osa evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyötä. <https://nuorikirkko.fi/saapas/mika-saapas/>

Olin hyvin vakuuttunut, kun Petri kertoi Saappaan toiminnasta ja vapaaehtoisuudesta seurakunnassa oman työnsä lisäksi. Petristä huokui aito halu auttaa nuoria ja kaikkia ihmisiä. Petrillä on suuri palo seurakunnan toiminnan avustamiseen. Kuunnellessani Petriä huomasin todella, kuinka suurella sydämellä hän auttaa nuoria, sekä kuinka hänellä on aito rakkaus omaa työtänsä kohtaan. Se loisti hänestä. Pohdin myös, olisiko minusta samankaltaiseen vapaaehtoistyöhön. Pohdiskellessani sitä, ymmärsin, kuinka vaikea kysymys se oli. Minua innostaa ihmiset, joilla on vahva intohimo johonkin ja Petrin kohdalla se on selkeästi nuorten auttaminen.

Petri on työskennellyt pitkään erityisnuorisotyössä, mutta myös varhaisnuorisotyössä, nuorisotyössä ja partiotyössä. Petri kertoi lasten ja nuorten olevan raikkaita ja vaihtoehdoille auki olevia. Näiden vuoksi työ lasten ja nuorten parissa vetää Petriä.

Oli todella mielenkiintoista ja rakentavaa jutella Petrin kanssa. Hänen kanssaan toinen tuntee olonsa arvokkaaksi ja kohdatuksi. Mietin, että jos Petrin kaltaisia ihmisiä olisi enemmän, niin maailma olisi parempi paikka. Opin Petriltä ja erikoisnuorisotyöstä paljon meidän keskusteluiden aikana. Kohtaaminen nousi itselleni arvokkaaksi, ja tulen muistamaan sen pitkään. Ymmärsin lisäksi, että millään muulla ei ole niin paljon merkitystä, kuin sillä, miten me itse kohtaanne erilaisia ihmisiä. Opin paljon, kuinka monipuolista ja antoisaa kirkossa ja seurakunnassa

työskentely on. Mielestäni jokaisen tulisi käyttää omaa vahvuuttaan hyödykseen, ja työskennellä sen parissa, juuri niin kuin Petri on tehnyt.

Pohdin myös voisiko kirkolla olla töissä, vaikka ei olisikaan niin suurta rakkautta kirkkoa kohtaan. Tulen kuitenkin siihen lopputulokseen, että omasta mielestäni kirkossa ei voi työskennellä, jollei henkilöllä ole suurta kokonaisvaltaista rakkautta kirkkoa kohtaan. Kirkon ja seurakunnan työssä mielestäni pitää olla aito halu ja arvostus kirkkoa kohtaan. Uskon, että harvemmin kirkkoon ja seurakuntaan hakeutuu työskentelemään henkilöitä, joilla ei ole aitoa halua työskennellä kirkossa, ja joilta uupuu välittäminen kirkkoa kohtaan.

Kirkko ja seurakuntatyö ovat molemmat hyvin monipuolisia. Työntekijät tekevät siellä yhteiskunnallisesti erittäin merkittävää työtä, jota arvostetaan mielestäni liian vähän. Ihmiset ovat edelleen

hyvin tietämättömiä seurakunnan tarjoamista palveluista. Sain paljon uutta tietoa siitä, miten konkreettisesti kirkossa ja seurakunnassa voi työskennellä. Haastattelun myötä ymmärsin paremmin, mitä kaikkea kirkonnuorisotyön kuvaan kuuluu, ja kuinka vapaat kädet siellä työskentelevillä on. Kirkko työskentely pohjautuu laaja-alaisesti uskoon ja raamattuun, mutta haastattelun myötä sain selvän kuvan siitä, että kirkossa ei kuitenkaan väkisin pakoteta ketään uskomaan sellaiseen, mihin henkilö ei muuten usko.